

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**KNIHOVNY V DAČICÍCH A OKOLÍ A JEJICH VLIV NA VOLNÝ
ČAS DĚTÍ A MLÁDEŽE**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Zbudilová, Ph.D.

Autor práce: Šárka Kopřivová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: III.

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce doc.PhDr. Heleně Zbudilové, Ph.D. za metodické vedení mé práce, za její trpělivost, ochotu, cenné poznatky a rady.

Dále děkuji všem čtenářům, kteří věnovali svůj čas vyplnění dotazníku a účastní se volnočasových aktivit knihovny v Budíškovcích.

Mé poděkování patří také ředitelce Městské knihovny v Dačicích Mgr. Zdeňce Chadimové a vedoucí regionálních služeb Miloslavě Slavíkové, za poskytnutí materiálů a cenné rady.

OBSAH

Úvod.....	6
1 Teoretická část	8
1.1 Vymezení základních pojmů.....	8
1.1.1 Volný čas.....	8
1.1.2 Knihovna a volný čas	8
1.1.3 Kdo je čtenář?.....	9
1.1.4 Co je knihovna?.....	9
1.2 Knihovny v ČR	10
1.2.1 Systém knihoven v ČR.....	10
1.2.2 Fungování knihoven	10
1.2.3 Digitalizace knihoven.....	11
1.2.4 Oddělení v knihovně	11
1.3 Funkce knihovny.....	11
1.3.1 Výchovná funkce.....	12
1.3.2 Vzdělávací funkce	12
1.3.3 Sociální funkce	13
1.4 Charakteristika knihoven na Dačicku	14
1.5 Knihovna Dačice.....	14
1.5.1 Historie čtenářství v Dačicích	14
1.5.2 Současnost knihovny	16
1.5.3 Dětské oddělení v knihovně	17
1.5.4 Akce knihovny	17
1.6 Knihovna Budíškovice.....	18
1.6.1 Historie	18
1.6.2 Volný čas dětí na vesnici a vliv místní knihovny.....	19
1.6.3 Současnost knihovny	19
1.6.4 Volnočasový program v knihovně	20
2 Praktická část I.....	22
2.1 Projekt výzkumu	22
2.1.1 Stanovení cíle výzkumu	22
2.1.2 Druh výzkumu.....	22
2.1.3 Místo a doba výzkumu	22
2.1.4 Popis souboru dotazovaných	22
2.2 Určení hypotéz	23
2.2.1 Hypotézy	23
2.3 Metody výzkumu	23
2.4 Provedení předvýzkumu	24
2.5 Samotný výzkum.....	24
2.6 Zpracování výsledků výzkumu	24
2.6.1 Otázka č. 1: Jak často navštěvuješ knihovnu v Budíškovicích?.....	26
2.6.2 Otázka č. 2: Za jakým účelem knihovnu nejčastěji navštěvuješ? (vyber i více možností).....	27
2.6.3 Otázka č. 3: Kolik času v knihovně trávíš?	28
2.6.4 Otázka č. 4: Zúčastnil ses někdy volnočasových aktivit knihovny?	29
2.6.5 Otázka č. 5: Jaké aktivity tě v knihovně nejvíce baví? (vyber i více možností)	30
2.6.6 otázka č. 6: Jaké aktivity ti v knihovně chybí?.....	31

2.6.7 Otázka č. 7: Využíváš věci, které ses v knihovně naučil ve svém volném čase a doma? (<i>vyber i více možností</i>)	32
2.6.8 Otázka č. 8: Chceš, aby byla knihovna v Budiškovcích otevřena častěji? Využíval bys toho? (<i>více než jednou za týden</i>).....	33
2.6.9 Otázka č. 9: Co by si v knihovně v Budiškovcích změnil? (<i>vyber i více možností</i>)	34
2.6.10 Otázka č. 10: Navštívuješ i jinou knihovnu?	35
2.7 Kontrola a zhodnocení výsledků.....	36
2.7.1 Potvrzení/ vyvrácení hypotéz	36
2.8 Možná aplikace výsledků výzkumu v praxi.....	38
3 Praktická část II.	39
3.1 Filozofie pro děti.....	39
3.1.1 Datum setkání.....	39
3.1.2 Kontext schůzky	39
3.1.3 Téma setkání.....	39
3.1.4 Cíl setkání.....	39
3.1.5 Časová dotace plánovaná	40
3.1.6 Časová dotace skutečná.....	40
3.1.7 Průběh schůzky.....	40
3.1.8 Co se povedlo	41
3.1.9 Co se nepovedlo	41
3.1.10 Otázky, které zazněly:	41
3.1.11 Závěrem.....	41
Závěr	43
Seznam použitých zdrojů.....	45
Seznam příloh	48

Úvod

„Člověk již nejméně 5 000 let ukládá své zkušenosti a znalosti pomocí písma do knih a jiných dokumentů, aby dosažené poznání dochoval a šířil. V tomto smyslu představují knihy a jiné dokumenty určité stopy vývoje člověka, jeho úspěchů a omylů, jeho moudrosti, pošetilosti a nezralosti. Společenská funkce uchovávat zaznamenané zkušenosti, poznatky, myšlenky a prožitky pomocí člověkem vytvořených dokumentů, a také sbírek těchto dokumentů - archivů a knihoven -, za účelem opětovného využití zaznamenaného, je jednou pro vývoj člověka z nejdůležitějších.“¹

Tato slova uvádí J. Cejpek v úvodu své publikace *Dějiny knihoven a knihovnictví* (2002). Z toho vyplývá, že knihovny mají pro vývoj člověka velký význam a právě jich se bude tato práce týkat.

Bakalářská práce se bude zabývat tématem *Knihovny v Dačicích a okolí a jejich vliv na volný čas dětí a mládeže*. K tomuto tématu přistupuji z pohledu profesní praxe knihovnice v obecní knihovně v Budíškovicích a díky vědomostem a zkušenostem získaným studiem oboru Pedagogika volného času na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Využiji například získané znalosti z obecné pedagogiky, pedagogiky volného času, obecné a vývojové psychologie a sociologie. V práci uplatním vlastní poznatky, ale zároveň i přiblížím myšlenky odborníků na danou problematiku.

Základním cílem práce bude upřesnit roli knihoven v rámci výchovně-vzdělávacího působení u školních a mimoškolních aktivit dětí a mládeže. Další cíl se pokusí přiblížit možnosti působení na volný čas dětí a mládeže prostřednictvím knihovny. Pokusím se zjistit, jaké funkce má knihovna v současnosti, budu se zabývat otázkou, zda je knihovna v dnešní době stále aktuální a vyhledávaná instituce pro sebevzdělávání a volný čas. Vedlejším cílem práce bude zjistit, jaký je názor čtenáře na prezentované aktivity v knihovně v Budíškovicích. Upřesním, zda jsou tyto aktivity pro čtenáře přínosem.

V teoretické části práce půjde o syntézu vědomostí a zkušeností, získaných studiem na vysoké škole a prací knihovníka, poznatků z odborné literatury a také informací od knihovníků s dlouholetou praxí. Vymežím základní pojmy, jako jsou knihovna, volný čas, čtenář, které pomohou k lepší orientaci v dané problematice. Popíši systém

---

¹ CEJPEK, J. et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. s. 7.

knihoven v ČR a jejich fungování v současnosti. Zaměřím se také na výchovné, vzdělávací a sociální funkce knihovny. Charakterizují knihovny na Dačicku a možnosti trávení volného času v nich. Blíže popíši knihovnu v Dačicích a v Budíškovicích a přiblížím jejich historii i současnost. Zaměřím se na volnočasové aktivity těchto knihoven.

V praktické části představím analýzu dat získaných od čtenářů z Obecní knihovny v Budíškovicích pomocí dotazníkového šetření a tyto údaje zhodnotím. Předmětem analýzy bude zjistit, jaký vliv má knihovna v Budíškovicích na volný čas dětí a mládeže.

Tato část bude rozšířena o aktivitu, kterou jsem zrealizovala v knihovně v Budíškovicích v rámci programu Filozofie pro děti. Půjde o praktickou ukázkou práce se čtenáři a způsob, jakým lze trávit volný čas v knihovně.

Práce se bude opírat o informace čerpané z oficiálních stránek Městské knihovny v Dačicích, knihovního řádu, knihovnického zákona, z knih s pedagogickou a čtenářskou tematikou.

Na téma knihovnictví a čtenářství je problematické sehnat aktuální literaturu. Většina knih na toto téma se netýká současného fungování knihoven a knihovnictví. Za podnětný materiál však považuji učební text Univerzity Karlovy v Praze, *Čtenáři a uživatelé informací* (1980) od L. Vášové. Tento učební text bohužel také není aktuální, podobně jako další knihy na téma čtenářství a psychologie čtenáře. Jedná se například publikace od O. Chaloupky – *Rozvoj dětského čtenářství* (1982), nebo od F. Hyhlíka – *Psychologie mladého čtenáře* (1963), které nakonec nebyly v práci použity.

Bakalářská práce proto bude vycházet i z nových materiálů, které poskytla Městská knihovna v Dačicích, jako je například text Ústřední knihovnické rady ČR – *Knihovny pro Evropu 2020*.

Jak uvádí L. Vášová v publikaci *Biblio´pedagogika* (1986): „*Práce knihovníka má mnoho společného s prací pedagoga. Vychovávat četbou a vychovávat k četbě, umět pochopit čtenářovy potřeby a zájmy a uspokojit je, umět poradit a pomoci – to vše je posláním knihovníka.*“²

---

² VÁŠOVÁ, L., ČERNÁ, M. *Biblio´pedagogika*, s. 7.

1 Teoretická část

1.1 Vymezení základních pojmů

V úvodu této práce vymezují základní pojmy, které souvisí s danou problematikou.

1.1.1 Volný čas

Ve snaze co nejpřesněji vymezit volný čas nalezneme v odborné literatuře mnoho definic, které vymezují volný čas z různých úhlů pohledu.³ Především kladou důraz na možnost výběru a současně i na smysluplnost jeho využití. Podle *Pedagogické encyklopedie* (2009) lze volný čas charakterizovat jako „svébytný, subjektivně vnímaný, kulturně a společensky podmíněný a časově vymezený prostor, ve kterém se jedinec svobodně rozhoduje o způsobu seberealizace prostřednictvím rozmanitých činností, jimiž rozvíjí své zájmy a naplňuje své potřeby.“⁴

Volný čas je důležitou součástí života člověka. Je to doba odpočinku, sebevzdělávání a sebeuspokojení. M. Kaplánek ve své publikaci *Čas volnosti, čas výchovy* (2012) uvádí, že volný čas můžeme ještě upřesnit a rozlišovat mezi polovolným časem a vlastním volným časem.⁵ Polovolným časem chápe nezbytné činnosti mimo zaměstnání, například úklid domácnosti, péči o rodinu, péči o sebe sama. Vlastní volný čas je pouze taková činnost, která je zaměřena na zájmy dané osoby a rekonvalescenci sil po práci. Díky omezení pracovní doby, zájmu o volný čas a také chápání hodnoty volného času vznikla vědní disciplína – pedagogika volného času, kterou řadíme mezi pedagogické disciplíny. Velký důraz je kladen na smysluplnost využití volného času, především u dětí mladšího školního věku.

1.1.2 Knihovna a volný čas

Dětský čtenář navštěvuje knihovnu v rámci školní výuky společně s učitelem, samostatně za účelem půjčování povinné školní četby, nebo ve svém volném čase, například za účelem zábavy, sebevzdělávání či socializace. Školní docházku dítěte lze označit jako dobu podobnou práci, proto vzniká otázka, zda můžeme knihovnu chápat jako volnočasovou instituci dětí a mládeže. Volný čas podle *Pedagogické encyklopedie* obsahuje také sebevzdělávání a seberealizaci,⁶ pro které je knihovna vhodným místem.

³ Nalezneme v: PRŮCHA J., WALTEROVÁ E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 341, KAPLÁNEK, M. (ed.) *Čas volnosti, čas výchovy*, s. 25, HOFBAUER, B. *Děti, mládež, volný čas*, s. 13.

⁴ PRŮCHA J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*, s. 379.

⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. (ed.) *Čas volnosti, čas výchovy*, s. 25.

⁶ Srov. PRŮCHA J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*, s. 379.

Knihovnu lze současně označit jako vzdělávací centrum, ale i zařízení volného času, které nabízí volnočasový program a různé aktivity s tím spojené. Knihovna je zřízena za účelem poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb, k uspokojování kulturních a informačních potřeb a k všestrannému napomáhání všem formám vzdělávání občanů.⁷ Z těchto důvodů můžeme knihovnu a její dětské oddělení označit jako vhodné místo k trávení volného času dětí a mládeže.

1.1.3 Kdo je čtenář?

Podle L. Vášové v učebním textu *Čtenáři a uživatelé informací* (1980) „*je obecně čtenářem každá osoba, která umí číst, z hlediska aktuálního je to osoba právě čtoucí. Z hlediska psychologie čtenáře se jedná o jedince, který vnímá psaný text, rozumí mu a psychologicky jej konzumuje, má k textu zájmový vztah.*“⁸ V knihovním řádě Městské knihovny v Dačicích, na niž se zaměřuje náš zájem, je jako čtenář označen ten, kdo v daném okamžiku jakýmkoliv způsobem využívá knihovní fond, technické zařízení, data a služby poskytované knihovnou, a to jak osobně, tak prostřednictvím jiné osoby, internetu, telefonicky.

Uživatelem je rovněž každý, kdo se zdržuje v prostorách knihovny. Registrovaným čtenářem knihovny je pouze uživatel, který vstoupil s knihovnou do smluvního vztahu. Knihovna mu díky tomu umožňuje provádět absenční výpůjčky a využívat další služby.⁹ V učebním textu *Čtenáři a uživatelé informací* rozlišuje autorka následující kategorie: individuální, skupinový, dočasný nebo potenciální čtenář. Současně návštěvníky knihovny dělí dle věku na čtenáře dětské, dospívající a dospělé.¹⁰

1.1.4 Co je knihovna?

Dle zákona 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (dále pouze knihovní zákon) „*se knihovnou rozumí zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem, a které je zapsáno v evidenci knihoven*“¹¹ Pojmem knihovna se dále označuje jakákoliv sbírka či kolekce knih určená ke čtení nebo ke studiu, nebo instituci shromažďující, uchovávací a zpřístupňující knihy a jiné nosiče informací za účelem uchování a šíření

⁷ Srov. *Knihovní řád MK Dačice*, hlava I.

⁸ VÁŠOVÁ, L. *Čtenáři a uživatelé informací*, s. 13.

⁹ Srov. *Knihovní řád MK Dačice*, hlava II.

¹⁰ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Čtenáři a uživatelé informací*, s. 14.

¹¹ *Knihovní zákon*, 257/2001 Sb., § 2.

poznání. Především se jedná o organizaci, která se prostřednictvím svých služeb snaží o zprostředkování odpovědí na otázky uživatelů a o uspokojování jejich informačních, vědeckých, vzdělávacích a rekreačních potřeb.¹²

1.2 Knihovny v ČR

„V České republice slouží veřejnosti systém více než 6 000 knihoven, jejichž služby využívá 40 % dospělé populace a většina dětí a mládeže. Ročně svým uživatelům poskytnou více než 72 mil. výpůjček knih a dalších dokumentů. Evidují ročně více než 22 mil. návštěvníků. Nejméně stejný počet návštěvníků využívá i elektronické služby knihoven v podobě různých databází a digitálních knihoven. Knihovny jsou tradičně vnímány jako instituce, které garantují rovný přístup ke kulturnímu bohatství a informacím zaznamenaným na psaných, tištěných, audiovizuálních a dnes i digitálních nosičích. Zejména v malých obcích zajišťují veřejnosti přístup na informační dálnice prostřednictvím internetových stanic.(...) Jednotlivé typy knihoven se od sebe odlišují funkcí i zaměřením na určité skupiny uživatelů.“¹³ Knihovny se také od sebe odlišují velikostí knižního souboru, prostorovými podmínkami, počtem zaměstnanců, vybaveností daných prostorů. Často se setkáme ve velkých knihovnách například s letní čítárnou, dětským hracím koutkem, počítačovou místností, studovnou a podobně. Malé knihovny v obcích jsou omezeny většinou na jednu místnost, v některých případech využívanou i jiným způsobem, například jako zasedací místnost zastupitelstva obce.

1.2.1 Systém knihoven v ČR

Systém veřejných knihoven v České republice tvoří Národní knihovna České republiky, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně - tyto knihovny jsou zřízeny Ministerstvem kultury. Krajské knihovny, které jsou zřízené příslušným orgánem kraje, základní knihovny zřízené příslušným orgánem obce a specializované knihovny. Dále do systému knihoven patří například školní, vysokoškolské, zámecké a speciální soukromé knihovny.¹⁴

1.2.2 Fungování knihoven

Jedním z cílů knihovny je udržení návštěvnosti. V případě, že knihovnu lidé přestanou navštěvovat, knihovna se stane pouhým skladištěm knih, o které nemá nikdo zájem.

---

¹² Srov. Knihovny.cz, [online]. <<http://archiv.knihovny.cz/co-to-je-knihovna>>.

¹³ Knihovny pro EVROPU 2020, s. 1.

¹⁴ Srov. Knihovní zákon, 257/2001 Sb., § 3.

V dnešní době díky televizi, počítači nebo internetu a uspěchanému životnímu stylu navštěvuje knihovnu stále méně čtenářů. Současně je ale kniha pro mnoho rodin nákladnou záležitostí, proto v případě, že člověk knihu nebo informace potřebuje a nenajde je zprostředkované na internetu či v jiných médiích, navštíví knihovnu, která mu dokument zapůjčí. Knihovny se vždy snaží čtenářům vyjít vstříc a díky tomu, že knihovní systém je propojen nejen po celé ČR, ale také v Evropě, knihovny mohou provádět meziknihovní výpůjčky. Pokud čtenářem žádaný dokument knihovna ve svém fondu nemá, vypůjčí ho v jiné knihovně, v některých případech i v zahraničí.

1.2.3 Digitalizace knihoven

Rozvoj informačních technologií mění informační potřeby lidí. Internet a mobilní komunikace, masová digitalizace knih, rychlé rozšiřování e-knih a dalších dokumentů v digitální podobě významně proměňuje základní funkce knihoven a umožňuje jejich služby uživatelům. V knihovnách se shromažďuje a uchovává nově vzniklé digitální kulturní bohatství. Knihovny na tuto výzvu musí pohotově reagovat a nové technologie využívají pro zkvalitnění svých služeb.¹⁵ Některé knihy již vydané vázané se přepracovávají do digitální podoby a díky tomu je spousta knih často dostupnější více čtenářům najednou. Tuto digitalizaci knih mají ve své nabídce převážně pouze velké knihovny.

1.2.4 Oddělení v knihovně

Podle věku čtenáře se dělí knihovnické oddělení ve větších knihovnách na dětské (do 15 let) a oddělení pro dospělé. U malých obecních knihoven jsou též rozděleny knihy podle věku účastníků do přidělených polic v jedné místnosti. Každý čtenář, který navštíví knihovnu, si může zapůjčit jakoukoli knihu z jakéhokoli oddělení. Pokud se nachází kniha na jiném oddělení, než navštěvuje, může si o knihu zažádat. V případě, že bude kniha pro věk čtenáře nevhodná, knihovník má právo výpůjčku zamítnout a nabídnout čtenáři literaturu vhodnou pro jeho věkovou kategorii.

1.3 Funkce knihovny

Knihovna jako jedna z institucí, plní spoustu funkcí. Poskytuje a zprostředkovává informace čtenáři, půjčuje knihy, pomáhá navazovat kontakty s vrstevníky, plní výchovně-vzdělávací funkci, kulturní funkci, stará se o rozvíjení komunikačních

---

¹⁵ Srov. *Knihovny pro EVROPU 2020*, s. 2.

dovedností, o čtenářskou gramotnost, ale také její funkcí zůstává prostor na odpočinek a zájmové činnosti. Tyto funkce si rozdělíme do jednotlivých kategorií.

1.3.1 Výchovná funkce

„Výchovu lze vymezit jako proces záměrného a cílevědomého působení na vychovávaného, a to zejména cestou vytváření a ovlivňování podmínek pro rozvoj dětí a mladých lidí, pro jejich vlastní bytí se sebou samými, s druhými lidmi, se společenstvím, s přírodou.“¹⁶ Rodina je primárním faktorem v životě dítěte, který na něj výchovně působí a tím utváří jeho osobnost a připravuje ho na život v dané společnosti. Rodič je také ve většině případů první osobou, která seznámí dítě s knihou a knihovnou. *„Může nejen vést dítě k četbě, rozvíjet jeho techniku, schopnost naslouchat a porozumět, vztáhnout text k vlastní zkušenosti. Může ho naučit rozpoznávat kvalitu knihy a utvářet tak jeho čtenářský vkus.“¹⁷* V případě, že se dítě stane návštěvníkem nebo čtenářem knihovny, plní určité požadavky, které na něj knihovna klade. Musí v knihovně dodržovat knihovní řád.

Půjčení knih domů je pro dítě závazek, jelikož je jeho povinností knihu v daném termínu a v pořádku vrátit. Obsahem výchovy mimo vyučování mohou být činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové nebo veřejně prospěšné, tvoří součást volného času dětí a platí pro ně princip dobrovolnosti. Také se setkáme ve volném čase u dětí s přípravou na vyučování a sebeobslužnými činnostmi. Ty mají charakter povinnosti.¹⁸ Všechny tyto činnosti jsou součástí pobytu čtenáře v knihovně a v mnoha případech je knihovna pro tyto činnosti velmi vhodným místem. Na výchovu mladého čtenáře má velký vliv osobnost knihovníka. Knihovník je hlavním zprostředkovatelem mezi návštěvníkem knihovny a knihou. Současně se stará, aby čtenář dodržoval všechny požadavky knihovního řádu. Může připravovat také volnočasové aktivity a tím záměrně působit na vychovávaného.

1.3.2 Vzdělávací funkce

„U vzdělávání jde o získávání poznatků, vědomostí, dovedností, postojů a rozvíjení schopností těchto vědomostí, dovedností a postojů užívat v konání, chování, jednání i v dalším vzdělávání sebe i jiných.“¹⁹ Vzdělávání dítěte začíná v rodině. Rodič dítě učí

---

¹⁶ PRŮCHA J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*, s. 19.

¹⁷ CODLOVÁ, J. Dbejte o čtení, záleží na něm budoucnost vašich dětí, *Perpetuum*, s. 37.

¹⁸ Srov. PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času*, s. 51.

¹⁹ KOLÁŘ, Z. et. al. *Výkladový slovník z pedagogiky*, s. 179.

již od raného dětství a společně s výchovou utváří v dítěti hodnoty dané společností. Další institucí, která poskytuje vzdělání, je škola. Povinná školní docházka zajišťuje základní vzdělání všem občanům České republiky. Institucí, která poskytuje především materiály pro sebevzdělávání a samostudium je knihovna. Knihovna nabízí ve svém knižním fondu spoustu materiálů, které jsou základním podnětem pro vzdělávání čtenářů. Dále pak umožňuje čtenářům práci na počítači, připravuje pro ně vzdělávací a volnočasové akce.

Knihovny pořádají různé výchovně-vzdělávací akce, například přednášky, besedy s autory, skupinové čtení. Takto zprostředkované vědomosti jsou pro čtenáře v mnoha případech zajímavější a lépe si je zapamatuje. Vzdělávání může zprostředkovat knihovník, ale měl by dbát na to, aby dané téma bylo nějakým způsobem pro mladého čtenáře zajímavé nebo zábavné, jelikož jeho účast na těchto akcích je založena na dobrovolnosti. Jednou ze zásadních otázek dnešní doby je, na jaké úrovni je čtenářská gramotnost žáků. *„Čtenářská gramotnost se nemůže v dnešním světě omezovat pouze na techniku čtení, dovednost, získanou v raném dětství. Současné pojetí čtenářské gramotnosti v sobě zahrnuje schopnost porozumět mnoha různým typům textu vztahujícího se k nejrůznějším situacím ve škole i mimo školu, přemýšlet o jejich smyslu a umět jej vyložit, uplatňovat při tom své vlastní zkušenosti.“*²⁰

1.3.3 Sociální funkce

Člověk se pohybuje v určitém sociálním prostředí celý život. Do sociálního prostředí můžeme zařadit specifické prostředí rodinné, školní, výchovné, městské, vesnické, informační a jiné. Každé prostředí je člověkem utvářeno a obměňováno, na člověka působí a utváří ho, ovlivňuje ho ve větší nebo menší míře. Sociální prostředí je souhrn vzájemných vztahů a vazeb jedinců a skupin.²¹ Knihovna je místo, kde se setkávají lidé různých sociálních vrstev. Nerozlišuje se zde ani finanční a materiální zajištění návštěvníků, všichni mají stejné podmínky, možnosti a výhody. Mnohdy se v knihovně setkávají čtenáři úmyslně, tvoří čtenářské kluby, pořádají besedy, nebo pouze jako skupina tráví v knihovně svůj volný čas. V knihovně dochází ke kontaktu s ostatními návštěvníky, záleží především na samotném čtenáři, zda vznikne mezi nimi dialog. Někteří návštěvníci hledají v knihovně poklidná místa, kde se můžou sami věnovat své činnosti nerušeně.

²⁰ CODLOVÁ, J. Dbejte o čtení, záleží na něm budoucnost vašich dětí, *Perpetuum*, s. 37

²¹ VÁŠOVÁ, L. *Čtenáři a uživatelé informací*, s. 15.

1.4 Charakteristika knihoven na Dačicku

Knihovny na Dačicku zahrnují několik typů knihoven. Největší knihovnou je Městská knihovna v Dačicích, dále pak jsou nejvíce zastoupené obecní knihovny zřizované obcemi, školní knihovny nebo knihovna muzejní či studijní knihovna u karmelitánů v Kostelním Vydří.²² *Městská knihovna Dačice* je příspěvková organizace, zřizovatelem je Město Dačice a stává se dle knihovního zákona (č. 257/2001 Sb.) základní knihovnou s univerzálním knihovním fondem. Knihovna zajišťuje regionální funkce ve vymezeném regionu. Stará se o výměnné soubory obecních knihoven. Součástí knihovny je pět poboček v místních částech: Bílkov, Dolní Němčice, Chlumeč, Malý a Velký Pěčín.²³

Základní a střední školy v Dačicích, například Základní škola Komenského nebo Zemědělské učiliště Dačice mají své *školní knihovny*. Zřizovatelem je škola. Toto zařízení bývá otevřeno často pouze na požádání nebo v časově omezený úsek, například o jedné z přestávek mimo vyučování. Tyto knihovny nejsou přístupny veřejnosti a slouží pouze pro studijní účely žáků či zaměstnanců dané školy. Pouze jedna knihovna má na svých internetových stránkách informaci, že na škole knihovna funguje a její otevírací dobu.

Obecní knihovny nalezneme ve veřejně přístupném prostoru obce, zřizovatelem je obec. Mají omezený rozsah knih, současně si mohou zapůjčit knihy z výměnného souboru městské knihovny v Dačicích, který je jim k dispozici. Otevírací doba obecních knihoven je časově omezena přibližně na jednu až dvě hodiny 1-2 dny v týdnu. Knihovník může pro návštěvníky a čtenáře vytvořit volnočasový program. Obecní knihovny nalezneme ve vesnici: Velká Lhota, Řečice, Volfířov, Kostelní Vydří, Markvarec, Český Rudolec, Peč, Vnorovice, Cizkrajov, Staré Hobzí, Báňovice, Ostejkovice, Třebětice, Budíškovice, Horní Slatina, Budeč, Hříšice, Červený Hrádek, Nové Dvory, Dešná a Písečné. Všechny tyto knihovny patří pod Městskou knihovnu v Dačicích.

1.5 Knihovna Dačice

1.5.1 Historie čtenářství v Dačicích

V roce 1868 vznikl čtenářský spolek „Dyje“ v Dačicích. Zakladatelem byl P. Eduard Höcksmann a knihovníkem se stal J. Příhoda. V letech 1893 – 1897 byla založena na

²² Městská knihovna Dačice, [online]. <<http://www.mkdac.cz/knihovny-na-dacicku/15>>.

²³ Městská knihovna Dačice, [online]. <<http://www.mkdac.cz/o-knihovne/87>>.

základě návrhu Bedřicha Kancíře Veřejná knihovna v Dačicích. Původně sídlila v Měšťanské besedě, ale později ji přestěhovali na radnici. V roce 1899 vznikla veřejná čítárna v budově městského pivovaru. V roce 1898 sloučili knihovní spolek se správou muzea. Tento spolek zakládal knihovny v Dačicích a okolních obcích a spravoval městské muzeum v Dačicích.

V letech 1940 – 1960 byla knihovna vybavena novým knihovnickým nábytkem a knihami, získala pro svoji činnost samostatnou místnost na nové radnici. Prvním profesionálním knihovníkem se stala paní Růžena Alscherová a knihovnu přestěhovali do státního zámku. Do roku 1960 fungovala jako okresní lidová knihovna a měla své metodické oddělení, které se staralo o výměnné fondy pro vesnické knihovny (přibližně 100 knihoven). Od roku 1960 ztratila knihovna okresní funkci, ale dál fungovala jako městská lidová knihovna. Knihovna v té době představovala vedle klasických služeb i řadu akcí, jako je Den knihy, besedy s českými spisovateli nebo divadelní představení. V roce 1992 dostala knihovna do správy budovu v Palachově ulici (číslo popisné 98), která dříve sloužila jako soukromá opatrovna a mateřská škola. V tomto roce byla knihovna otevřena pro veřejnost.

V letech 1993 – 2003 byl upraven dvorek a přilehlá zahrada na letní čítárnu, knihovna byla připojena na internet a součástí knihovny bylo i informační středisko a působil zde divadelní soubor Tyláček. Celoročně se v knihovně konaly nejrůznější akce, například Den knihy, soutěže a hry pro dětské čtenáře, besedy s autory a vzdělávací akce. Od roku 2001 je knihovna chápána jako základní knihovna pověřena regionální funkcí. Budova přestala odpovídat požadavkům moderní doby (například zastaralá elektroinstalace a rozvody vody). V roce 2003 získala knihovna 2,5 miliónu korun na rozsáhlé opravy k 110. výročí založení.²⁴ Jak se uvádí v na webových stránkách Městské knihovny v Dačicích: *„zlepšením podmínek pro knižky i uživatele knihovny se zlepšily i podmínky k plnění všech funkcí, které naše knihovna má: zajišťovat zdroje a služby různého druhu k uspokojování potřeb jednotlivců a skupin, které se týkají vzdělávání, informací a osobního rozvoje, včetně rekreace a volného času.“*²⁵

---

²⁴ Srov. Městská knihovna Dačice, [online]. <<http://www.mkdac.cz/historie/archiv/historie-knihovny/31,7>>.

²⁵ Městská knihovna Dačice, [online]. <<http://www.mkdac.cz/historie/archiv/historie-knihovny/31,7>>.

1.5.2 Současnost knihovny

Městská knihovna v Dačicích je příspěvková organizace se sídlem v Dačicích. Knihovnu zřizuje město Dačice. Jejím cílem je poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb, k uspokojování kulturních potřeb a napomáhání vzdělávání občanů při zachování rovných podmínek pro všechny. Knihovna je podle knihovního zákona (č. 257/2001 Sb.) základní knihovnou s univerzálním knihovním fondem a zajišťuje regionální funkce ve vymezeném regionu. Pět poboček v místních částech: Bílkov, Dolní Němčice, Chlumeč, Malý a Velký Pěčín nabízí půjčování knih, časopisů a přístup na internet.²⁶ Knihovna v Dačicích nabízí půjčování knih a časopisů domů, prezenční půjčování knih a jiných materiálů, zajištění výpůjčky z jiné knihovny v České republice nebo ze zahraničí, rezervace knih, informační a poradenské služby, přístup na internet, přístup do elektronické sbírky zákonů, kopírovací služby, vzdělávací a volnočasové akce knihovny a posezení v letní čítárně. Také nabízí zvukové knihy pro zdravotně postižené. Nově čtenáře seznamuje s čtečkou knih, kterou si čtenář může také zapůjčit.²⁷

Poplatek za knihovní služby na celý rok v pobočkách městské knihovny je 20 Kč. Poplatky v městské knihovně v Dačicích jsou rozděleny dle věku návštěvníků, čtenáře do 15 let, kteří platí 50 Kč ročně, pro studenty a seniory (nad 75 let zdarma) je poplatek stanoven ve výši 100 Kč ročně a čtenáři od 16 let (nestudující a dospělí) platí 150 Kč ročně. Nezaregistrovaný čtenář, může provést jednorázovou výpůjčku, za kterou zaplatí 10 Kč na jeden kus vypůjčeného dokumentu. Více informací o poplatcích v knihovně můžeme nalézt v knihovním řádu městské knihovny v Dačicích.²⁸ Knihovna je rozdělena na dvě části, v přízemí nalezneme oddělení pro mládež a pro dospělé a v prvním patře oddělení pro děti do 15 let. Oddělení v přízemí pro dospělé má bezbariérový přístup. Průchodem z přízemí můžeme projít na dvůr a přilehlou zahradu, kde je letní čítárna, která funguje od jara do podzimu. Interiér knihovny má příjemnou atmosféru, v budově je dostatek světla, tepla a prostoru pro studium vypůjčené literatury. Oddělení pro dospělé i pro děti má svůj studijní prostor vybavený počítači, na kterých může čtenář pracovat.

---

²⁶ Srov. Městská Knihovna Dačice, [online]. <<http://www.mkdac.cz/o-knihovne/87>>.

²⁷ Srov. Městská Knihovna Dačice, [online]. <<http://www.mkdac.cz/sluzby/10>>.

²⁸ Srov. Městská Knihovna Dačice, *Ceník služeb, od 1. 1. 2013*.

1.5.3 Dětské oddělení v knihovně

Knihovna nabízí knihy všech typů a žánrů pro děti a mládež, například lepopela, pohádky, pověsti, báje, knihy dobrodružné, knihy fantastické, poezii, dívčí romány, encyklopedie, slovníky, cizojazyčnou literaturu a další. Půjčuje také časopisy určené dětským čtenářům, například Čtyřlístek, Kačer Donald, Sluníčko, Tom a Jerry, nebo časopisy pro mládež, například Dívka, Top dívka, Bravo, Popcorn, ABC. Knihy jsou rozděleny do částí podle věku, zaměření a podle autorů. V tomto oddělení najde čtenář spoustu zákoutí, kde se může s knihou v klidu posadit a prohlížet si ji nebo číst.

K dispozici jsou také CD-ROMy, které si může každý prezenčně vypůjčit, na dětském oddělení je studijní koutek s počítači a na webových stránkách městské knihovny nalezneme odkaz na dětský web, kde se mladí čtenáři mohou informovat o aktivitách v knihovně, nalézt fotografie z dřívějších akcí knihovny, nebo vyhledat konkrétní knihy v online katalogu knihovny. Nedílnou součástí je připravovaný volnočasový program v knihovně a různé akce knihovny (soutěže, kvízy, dílny, besedy a podobně).

1.5.4 Akce knihovny

Dětské oddělení Městské knihovny v Dačicích pořádá různé kulturní akce pro mateřské, základní a střední školy, Dům dětí a mládeže v Dačicích i pro veřejnost. V roce 2013 proběhlo v knihovně 75 kulturních akcí, které navštívilo přes 3000 návštěvníků. Pro mateřskou školu knihovna přichystala program o lidském těle, zvířátka v pohádkách, pohádky, večerníčky a další. Pro základní školy připravili aktivity podle věku a školních tříd, například program na téma den poezie, fantasy, pachatelé, moje první cesta do knihovny, andělé a čerti, dobrodružná literatura a další. Základní školy se také účastní recitačních soutěží pořádané knihovnou, které jsou určené pro určitou věkovou kategorii, nebo pro školu s malotřídní kapacitou (například školy na vesnici).

Zvláštní škola měla také svůj program v knihovně pro dyslektiky, zaměřený na čtení. Středním školám nabídli besedu s autorkou Ivonou Březinovou. O letních prázdninách zaměstnanci knihovny uspořádali program pro děti z příměstského tábora z Domu dětí a mládeže v Dačicích na téma piráti. V roce 2013 proběhly oslavy 120 let knihovny v Dačicích. Při té příležitosti byla otevřena výstava 120 let existence knihovny, den otevřených dveří, který probíhá každoročně a také Den pro knihovnu, kde čtenáři překonali rekord o největší počet lidí na jednom místě s knihou v ruce. Sešlo se 1252 osob na dačickém náměstí, kde celý den probíhal doprovodný program.

V rámci těchto oslav proběhly besedy s autory, například s komiksovou spisovatelkou L. Lomovou, J. Lebedou nebo autorské čtení s J. Hájíčkem nebo K. Tučkovou. Děti si také mohly zazpívat písničku z pohádek s L. Hrdličkou.

V knihovně proběhlo několik výstav, například Knihovna v noci, Příroda nebo Příšerky. Žáci druhých tříd byli pasováni na rytíře řádu čtenářského a stali se z nich samostatní čtenáři. V knihovně proběhlo představení divadla KÁKÁ – Vánoční příběh, kterého se zúčastnilo přes 70 lidí. Velmi oblíbenou každoroční akcí v knihovně je Noc s Andersenem. Akce se v roce 2013 pořádala při příležitosti Mezinárodního dne dětské knihy 2. dubna a měla 24 účastníků. Děti měly připravený celovečerní program v podobě čtení pohádek, soutěží a her, největším společným zážitkem bylo přespání v knihovně. Knihovna v Dačicích i okolní knihovny pořádají Noc s Andersenem opakovaně.

1.6 Knihovna Budíškovice

1.6.1 Historie

Podle metodických zpráv je knihovna v Budíškovicích datována od roku 1958. V roce 1959 byla knihovna umístěna na místní národní výbor do místnosti kanceláře. Knižní fond obsahuje necelých 500 svazků. Nevyhovující prostory zabraňovaly rozšíření knihovního fondu, tento problém se řešil několik let. Až v roce 1983 byla knihovna přestěhována do domu na návsi, kde využívala dvě prostorné místnosti, ale vznikl nový problém s vytápěním. V roce 1986 se problém vyřešil akumulací kamny, byl do knihovny nakoupen nový nábytek, se kterým se v knihovně setkáme dodnes. Knihovna byla otevřena 11 hodin týdně, ale v dalších letech byla půjčovní doba zkrácena na 5 hodin týdně. V roce 1995 byla knihovna přestěhována do nové budovy obecního úřadu a byla umístěna do samostatné místnosti.

V roce 2005 navrhla metodička přihlášení knihovny do krajského projektu SROP (Společný regionální operační program) a PIK (Projekt internetizace knihovny Ministerstva informatiky ČR). V roce 2006 díky tomuto projektu získala knihovna počítač, tiskárnu a připojení na internet na 3 roky zdarma. Kvůli rekonstrukci školy sloužily prostory knihovny v tomto roce jako místnost pro školní družinu. Od roku 2007 do roku 2011 vykazovala knihovna velmi dobré výsledky. Knižní fond je stále aktuální díky nákupu nových knih a výměnnému fondu Dačické knihovny. Průměrný počet půjčených knih v těchto letech je kolem 2000 svazků.

Od léta 2011 do února 2012 byla knihovna uzavřena, z důvodu odchodu knihovnice p. Šindelářové a nezájmu obecního úřadu o její nahrazení novým knihovníkem. Knihovna se díky žádosti Městské knihovny v Dačicích znovu otevřela. Za účelem získat zpět čtenáře v knihovně proběhlo 27 akcí, zaměřených na volnočasové aktivity dětí a mládeže a půjčilo se přibližně 500 knih. V knihovně nebyl žádný vhodný materiál pro výtvarné dílny, a proto se návštěvníci knihovny přihlásili do soutěže DreamCatcher od České spořitelny a vyhráli 30 000 Kč na nákup materiálu a pomůcek. V roce 2013 získala knihovna nové větší prostory v budově obecního úřadu. Ve stejném roce bylo půjčeno přibližně 1000 knih a proběhlo cca 35 volnočasových aktivit. Čtenáři se zúčastnili natáčení filmu o filozofii pro děti. Od roku 1958 se v knihovně vystřídalo přibližně 12 knihovníků. Od 1. 2. 2012 působí jako knihovnice autorka této práce.²⁹

1.6.2 Volný čas dětí na vesnici a vliv místní knihovny

Nabídka organizovaných volnočasových aktivit na vesnici je omezená. Škola nabízí pravidelné volnočasové aktivity většinou pouze pro žáky místní školy (od 1. do 5. třídy), a to v rámci školní družiny a kroužků dramatického a keramického. Sokol Budíškovice, sdružení dobrovolných hasičů nebo dobrovolníci pořádají pro děti a mládež pouze jednorázové akce (například pálení čarodějnic, maškarní bál nebo dětský den). Knihovna v Budíškovicích pořádá pravidelný program pro děti, mládež i dospělé již druhým rokem. Každý týden se scházejí děti a mládež od 3 do 26 let a také někteří rodiče a prarodiče. Do knihovny jezdí také děti z okolních vesnic nebo měst. Knihovna klade důraz na společnou práci dětí, mládeže i dospělých, a také na vzájemnou pomoc a porozumění. Setkávají se zde různé věkové skupiny a někdy je velice náročné tuto různorodou skupinu spojit dohromady.

1.6.3 Současnost knihovny

Knihovna je otevřena každý pátek od 16:00 do 18:00 hodin. Navštívit jí může kdokoli, nejen zaregistrovaný čtenář. Půjčování knih i registrace je zdarma. Každý čtenář si může půjčit knihy nebo časopisy z vlastního fondu knihovny nebo z výměnného souboru regionálního oddělení městské knihovny v Dačicích. Návštěvník má přístup k počítači a na internet. Knihovna pořádá každý týden volnočasový program pro děti a mládež. Děti si můžou v knihovně zasoutěžit, zahrát společenské hry. Součástí knihovny je hrací koutek s panenkami, autíčky a jinými hračkami. Pro kreativní

---

²⁹ Srov. Obec Budíškovice, [online]. <<http://www.knihovnabudiskovice.webk.cz/pages/o-knihovne.html>>.

návštěvníky knihovna pořádá výtvarné dílny. Další činností, kterou knihovna nabízí, jsou aktivity v rámci filozofie pro děti. Veškeré informace a informace o dřívějších akcích návštěvník nalezne v kronice knihovny, která je zde volně k dispozici.

1.6.4 Volnočasový program v knihovně

Výtvarné dílny v knihovně patří mezi nejoblíbenější a nejnavštěvovanější aktivity. V dnešní době knihovny i nakladatelství nabízejí spoustu knih o ručních pracích, o tvoření s dětmi nebo o jiném vyrábění. Návštěvníci si díky výtvarným dílnám v knihovně rozvíjejí svoji kreativitu, tvořivost, jemnou motoriku, učí se také komunikovat mezi sebou a vzájemně si pomáhat. Dále trénují myšlení a v případě složitějších návodů i společné řešení problémů. Program v knihovně je vytvořen tak, aby se ho mohli účastnit všichni návštěvníci bez rozdílu věku a pohlaví (fotografie: příloha č. I.).

Soutěže a hry jsou další velice oblíbenou formou trávení volného času čtenářů. Knihovna nabízí společenské hry, které si návštěvníci mohou zapůjčit a v knihovně je hrát. Již druhým rokem proběhl velký turnaj v pexesu, Člověče, nezlob se nebo soutěž ve skládání puzzlí. Pro děti je současně připravován i program na letní prázdniny, jako je velká honba za pokladem nebo šipkovaná. Návštěvníci mají také možnost přinést si z domova společenskou hru a v kolektivu vrstevníků ji hrát.

Filozofie pro děti je pedagogický přístup, se kterým knihovna v Budiškovcích pracuje již druhým rokem. Zakladatelem programu Filosofie pro děti je Matthew Lipman, profesor logiky a estetiky na Kolumbijské univerzitě. Dnes je jedním z respektovaných směrů vzdělávacích koncepcí a využívá se v řadě rozmanitých oblastí, nejen ve školství, ale také ve sféře volného času a v sociální práci.³⁰ V knihovním fondu se setkáme se třemi knihami, které jsou přímo filozofickými příběhy a obsahují metodické příručky pro práci s nimi.

Pro nejmenší čtenáře nabízí příběh Nemocnice pro panenky a knihu Saša a Markétka od Ann Margaret Sharp, a pro starší čtenáře příběh „---aděje na s---“, kterou napsala Ludmila Muchová. Práce s těmito knihami je velice oblíbená u všech čtenářů. Filozofovat se dá také na jakýkoli jiný podnět, například píseň, příběh, situaci nebo scénu. Mnohdy je čtenářům příjemnější diskutovat na téma, které je jim blízké a aktuální (například často hraná píseň v rádiu). Vrcholem této aktivity v knihovně bylo natáčení filmu o filozofii pro děti, do kterého byla knihovna vybrána (příloha č. II.).

³⁰ Srov. *Filozofie pro děti*, [online]. <<http://www.p4c.cz/>>.

V roce 2013 jsme se zabývali otázkami zdravotního znevýhodnění u některých lidí v našem okolí, jako je například porucha zraku nebo porucha pohybu. Děti se díky pozvanému odborníkovi, který je s touto problematikou seznámil ve dvou blocích, mohly naučit, jakým způsobem komunikovat s takto znevýhodněnými lidmi, jakým způsobem jim nabídnout pomoc a také si zkusily, jaké to je být na jejich místě. Otevřený přístup školitele jim umožnil vyzkoušet si například vaření čaje bez pomoci zraku, nebo cestu domů z knihovny na vozíku.

Cílem tohoto projektu bylo ukázat dětem, že si mají vážit svého zdraví a také je seznámit, jak se správně zachovat v situaci, kdyby se s takovým člověkem osobně setkaly (fotografie: příloha č. III.). Po dvou letech pravidelného programu knihovnu navštěvuje každý týden průměrně 20 návštěvníků všech věkových kategorií, jak za účelem půjčování knih, tak za zájmovým volnočasovým programem.

2 Praktická část I.

2.1 Projekt výzkumu

Pracovní postup při projektu výzkumu:

- 1) stanovení cíle výzkumu
- 2) určení hypotéz
- 3) zvolení metod výzkumu
- 4) provedení předvýzkumu
- 5) provedení samotného výzkumu
- 6) zpracování výsledků výzkumu
- 7) kontrola a zhodnocení výsledků
- 8) možná aplikace výsledků výzkumu v praxi

2.1.1 Stanovení cíle výzkumu

- Vliv knihovny v Budiškovcích na volný čas dětí a mládeže.
- Faktory, které na děti v knihovně nejvíce působí.
- Za jakým účelem a jak často děti knihovnu navštěvují.

Tento výzkum nelze zobecnit, platí pouze pro knihovnu v Budiškovcích. Hlavním cílem výzkumu bylo především zjistit, jaký má knihovna vliv na volný čas dětí a mládeže, jaké aktivity a činnost knihovny čtenáře nejvíce ovlivňují. Vedlejším cílem bylo zjistit, jaké požadavky na knihovnu, její chod a služby čtenáři mají, zda aktivity v knihovně jsou pro návštěvníky vhodně zvolené a dostačující.

2.1.2 Druh výzkumu

Pro tento výzkum jsem zvolila formu dotazníkového šetření, z důvodu oslovení co nejvíce respondentů v krátkém čase a získání přesných a srozumitelných odpovědí. V některých případech chodí čtenáři do knihovny nepravidelně, proto jsem zaslala návštěvníkům dotazník v elektronické podobě.

2.1.3 Místo a doba výzkumu

Výzkum probíhal od 26. 1. 2014 do 9. 2. 2014 v obecní knihovně v Budiškovcích.

2.1.4 Popis souboru dotazovaných

V obecní knihovně jsem oslovila všechny čtenáře ve věku od 3 do 26 let. V roce 2013 bylo v knihovně registrováno v této věkové kategorii 46 osob. Jedná se o chlapce i dívky ve věku od 3 do 26 let, kteří v tomto roce knihovnu alespoň jednou navštívili.

Každý týden knihovnu navštíví průměrně dvacet čtenářů. Pro dotazník jsem zvolila elektronickou podobu formou online dotazníku na webových stránkách *vyplnto.cz*. Dotazník byl odeslán pomocí sociální sítě Facebook všem, kteří mají na této síti profil a jsou připojeni ve skupině Knihovna Budiškovice. Dále byl dotazník k dispozici v tištěné formě v knihovně pro ty, kteří nemají internet, či Facebook a k dotazníku se jinou formou nedostanou. Dotazník vyplnilo třicet pět čtenářů, převážně ti, kteří knihovnu pravidelně navštěvují.

2.2 Určení hypotéz

2.2.1 Hypotézy

Pro svůj výzkum jsem si stanovila hlavní hypotézu, která zní:

Knihovna v Budiškovicih zajišťuje nejen běžné služby knihovny, ale má vliv na volný čas dětí a mládeže a je pro čtenáře důležitou institucí pro realizaci jejich volnočasových aktivit.

Pracovní hypotézy vycházející z hlavní:

- 1) *Velký počet čtenářů chodí do knihovny pouze pro knihy, které po nich požaduje škola.*
- 2) *Do knihovny chodí více dětí do 15 let než mladistvých, čtení knih není v dnešní době pro mladé lidi moderní záležitost.*
- 3) *Děti mají v knihovně v Budiškovicih nejraději výtvarné dílny.*
- 4) *Polovina registrovaných čtenářů chodí do knihovny pravidelně každý týden.*
- 5) *Většina návštěvníků by chtěla větší prostory pro knihovnu.*

Tyto hypotézy jsem stanovila podle svých dosavadních zkušeností a znalostí díky praxi v této knihovně. Současně také díky informacím podle metodických zpráv z posledních let činnosti knihovny.

2.3 Metody výzkumu

Pro tento výzkum jsem použila dotazník (příloha č. IV.), který bývá častou formou kvantitativního výzkumu. V úvodu dotazníku najdeme oslovení respondentů a žádost o vyplnění. První dvě otázky se týkají věku a pohlaví. V dotazníku se dále setkáme s deseti otevřenými i uzavřenými otázkami. Každá otázka dává respondentovi možnost, aby se svobodně vyjádřil v případě, že se tato odpověď nenachází v možnostech dotazníku. Pokud je otázka zcela uzavřená, jedná se o odpověď ano/ne. Možnost anonymity při vyplňování dotazníku měla vést k pravdivým a otevřeným odpovědím

respondenta. Čtenáře jsem osobně požádala o vyplnění dotazníku v knihovně i na internetu. Dotazník vyplňoval každý čtenář samostatně, v případě že neumí číst, vyplňoval se čtenářem dotazník rodič nebo knihovnice. Dotazník byl v elektronické i v tištěné podobě k dispozici v knihovně v pátek 31. 1. 2014 a 7. 1. 2014, také online na sociální síti Facebook. Dotazník jsem zpracovala díky malému počtu respondentů ruční formou. K přehlednosti a srozumitelnosti výsledků jednotlivých otázek, jsem použila grafy.

2.4 Provedení předvýzkumu

Předvýzkum byl uskutečněn v knihovně týden před samotným výzkumem. Sloužil k ověření srozumitelnosti, správně zvoleným otázkám a správně vyjádřeným možnostem odpovědí v dotazníku. Dotazník vyplnili tři návštěvníci knihovny (čtenáři ve věku 5, 15, 25 let). V dotazníku byly upraveny drobné nedostatky, jako je například opravení chyb v odpovědi, nebo použití jiných slov pro lepší pochopení u mladších čtenářů. Díky předvýzkumu jsme zvolili metodu elektronického výzkumu, z důvodu zjištění, že by musel výzkum probíhat dlouhou dobu (z důvodu nepravidelných návštěv čtenářů v knihovně) v případě tištěných dotazníků.

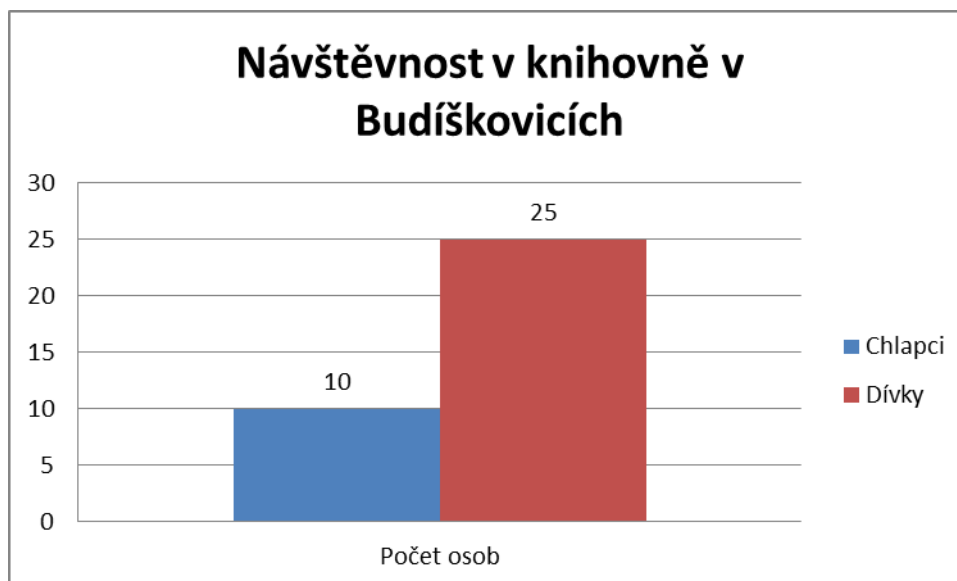
2.5 Samotný výzkum

Samotný výzkum proběhl velice rychle, většina dotazníků od respondentů se vracela ihned první den po zveřejnění dotazníku. V pátek 24. 1. 2014 byli návštěvníci knihovny požádáni o vyplnění, seznámení s dotazníkem, cílem výzkumu a s požadavky na vyplnění. Start výzkumu proběhl v neděli 26. 1. 2014, kdy byl dotazník zveřejněn ve skupině Knihovna Budíškovice na sociální síti Facebook. Od 31. 1. 2014 byl k dispozici v knihovně.

2.6 Zpracování výsledků výzkumu

V úvodu dotazníku respondent vyplnil dvě otázky, které se týkaly pohlaví a věku. Dotazník vyplnilo dvacet pět dívek a deset chlapců. Věkové rozmezí návštěvníků bylo velice široké, knihovnu navštěvují čtenáři od čtyř do dvaceti šesti let včetně.

Graf 1 – Návštěvnost v knihovně v Budíškovicích

Z vyobrazeného grafu vyplývá, že do knihovny v Budíškovicích chodí více dívek než chlapců. Věk návštěvníků je různorodý, nejméně do knihovny chodí předškolní děti. Ostatní věkové kategorie jsou velice vyrovnané.

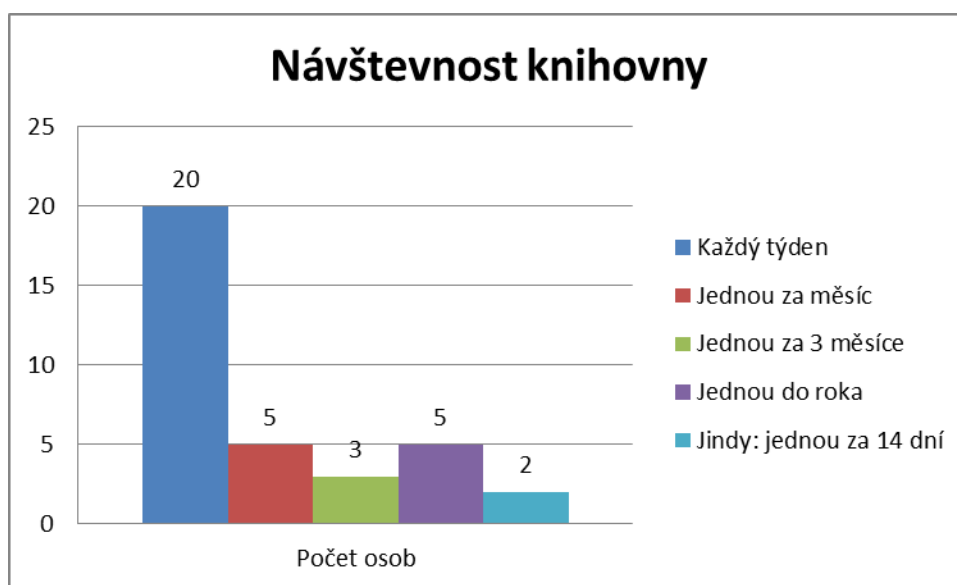
Tabulka 1 – Věk čtenářů

Věková kategorie	Počet čtenářů
Předškolní věk (4-6 let)	4
Mladší školní věk (6-10 let)	9
Starší školní věk (10-15 let)	8
Pubescenti (15-20 let)	7
Adolescenti (20-26 let)	7

Toto zjištění je kladné, knihovna má pestrý rozsah aktivit a dokáže zaujmout jak děti, tak i mládež všech věkových kategorií. Pro knihovny je důležité, aby získávaly nové mladé čtenáře, převážně v předškolním a mladším školním věku. Tento počet čtenářů bývá většinou menší, jelikož děti v mateřské škole neumí ještě číst, proto první podnět pro četbu, návštěvu knihovny a knihy dává rodina. Obecní knihovna má omezené možnosti, dle počtu obyvatel, ale díky tomuto zjištění (malému počtu dětských čtenářů do 6 let) by se knihovna měla především zaměřit na motivaci rodičů s malými dětmi, aby začali knihovnu společně navštěvovat již v prvních letech seznámení dítěte s knihou.

2.6.1 Otázka č. 1: Jak často navštěvuješ knihovnu v Budiškovcích?

Na tuto otázku dvacet čtenářů odpovědělo, že knihovnu navštěvují většinou každý týden. Jednou za měsíc knihovnu navštěvuje pět čtenářů, jednou za tři měsíce navštíví knihovnu tři čtenáři a alespoň jednou do roka knihovnu navštíví pět čtenářů. Poslední možností bylo doplnit jiný počet návštěv. Možnost vlastní odpovědi zvolili dva čtenáři, kteří knihovnu v Budiškovcích navštěvují jednou za čtrnáct dní.

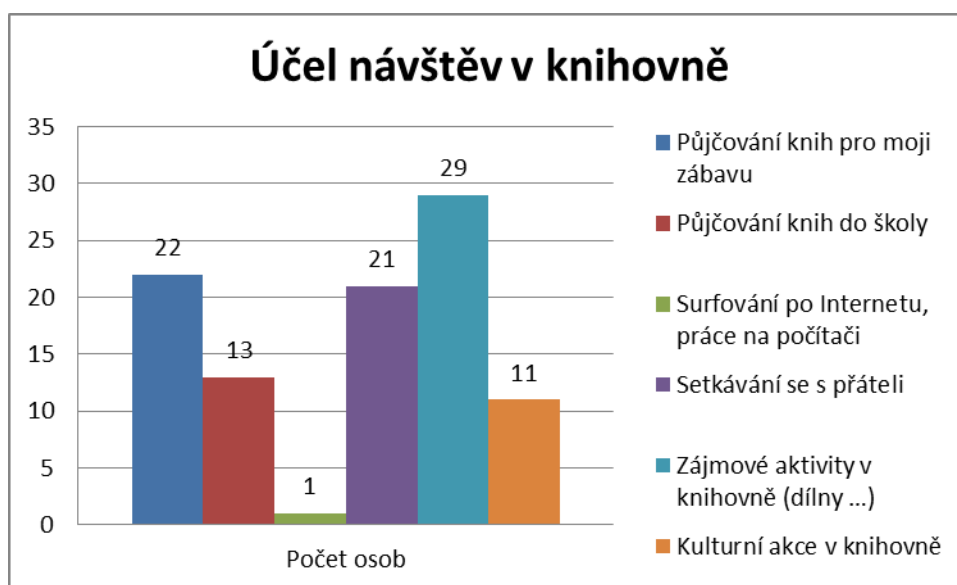

Graf 2 – Návštěvnost knihovny

Z grafu č. 2 vyplývá, že větší polovina čtenářů chodí do knihovny pravidelně každý týden, ostatní čtenáři chodí méně často. Tento výsledek je pro malou obecní knihovnu kladný. Pouze malý počet čtenářů vyplnilo, že do knihovny chodí jednou do roka. Návštěvnost čtenářů je pro každou knihovnu primární otázkou. V případě že návštěvníci do knihovny nechodí, ztrácí knihovna veškeré své funkce.

2.6.2 Otázka č. 2: Za jakým účelem knihovnu nejčastěji navštěvuješ? (vyber i více možností)

Výtvarných dílen se účastní dvacet devět čtenářů. Dvacet dva čtenářů navštěvuje knihovnu za účelem půjčování knih pro svoji zábavu, třináct návštěvníků nejčastěji chodí do knihovny z důvodu půjčování knih do školy. Pouze jeden čtenář navštěvuje knihovnu z důvodu práce na počítači a surfování po internetu. Dvacet jedna respondentů se v knihovně setkává s přáteli a jedenáct návštěvníků se účastní kulturních akcí.

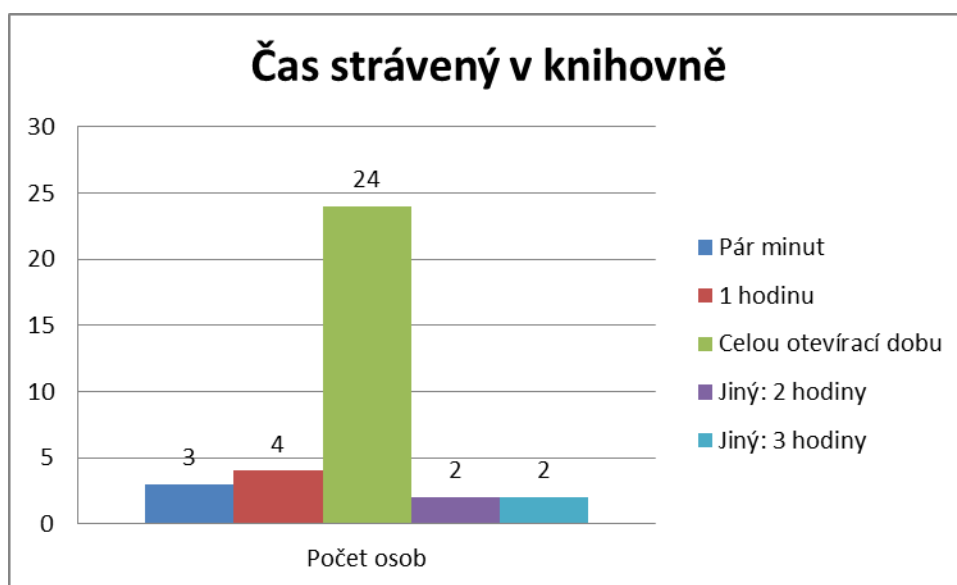

Graf 3 – Účel návštěv knihovny

Někteří respondenti, označili více než jednu odpověď. V otázce č. 2 jsem zjistila, že nejvíce čtenářů chodí do knihovny díky zájmovým aktivitám. Tyto aktivity v běžných knihovnách nebývají tak časté, ale v Budiškovcích se staly oblíbené, a udržují tak vysokou a pravidelnou návštěvnost čtenářů. Nemalý počet respondentů navštěvuje knihovnu také za účelem půjčování knih, což je jedna z hlavních funkcí knihovny. Taktéž velký počet čtenářů se setkává v knihovně s přáteli a v tomto případě knihovna plní funkci sociální.

2.6.3 Otázka č. 3: Kolik času v knihovně trávíš?

Tři respondenti odpověděli, že v knihovně zůstávají pouze pár minut. Přibližně jednu hodinu v knihovně tráví čtyři čtenáři. Nejvíce návštěvníků a to dvacet čtyři, vyplnilo, že v knihovně tráví celou její otevírací dobu. Poslední možností bylo uvést jiný čas. Dva dotázaní uvedli, že v knihovně tráví dvě hodiny a dva respondenti uvedli, že v knihovně stráví většinou tři hodiny.

Graf 4 – Čas strávený v knihovně

Knihovna v Budíškovicích má předepsanou otevírací dobu jednou týdně od 16:00 hodin do 17:30 hodin. Knihovna bývá otevřena delší dobu. Většinou již od 15:30 hodin přibližně do 19:00 hodin podle zvoleného programu knihovny. Děti, které chodí do knihovny po škole (školní družině), přicházejí ještě před oficiální otevírací dobou. V případě respondentů, kteří uvedli, že v knihovně tráví dvě až tři hodiny, je můžeme zařadit do skupiny návštěvníků, kteří v knihovně stráví celou otevírací dobu. Čtenáři zůstávají v knihovně celou otevírací dobu převážně díky volnočasovým aktivitám, které knihovna připravuje a také díky domluvě s rodiči. Někteří rodiče si děti v knihovně vyzvedávají nebo je vodí domů knihovník, v případě domluvy jiný dospělý návštěvník knihovny.

2.6.4 Otázka č. 4: Zúčastnil ses někdy volnočasových aktivit knihovny?

Na tuto otázku odpovědělo třicet dva respondentů ano. Pouze tři respondenti označili odpověď ne.

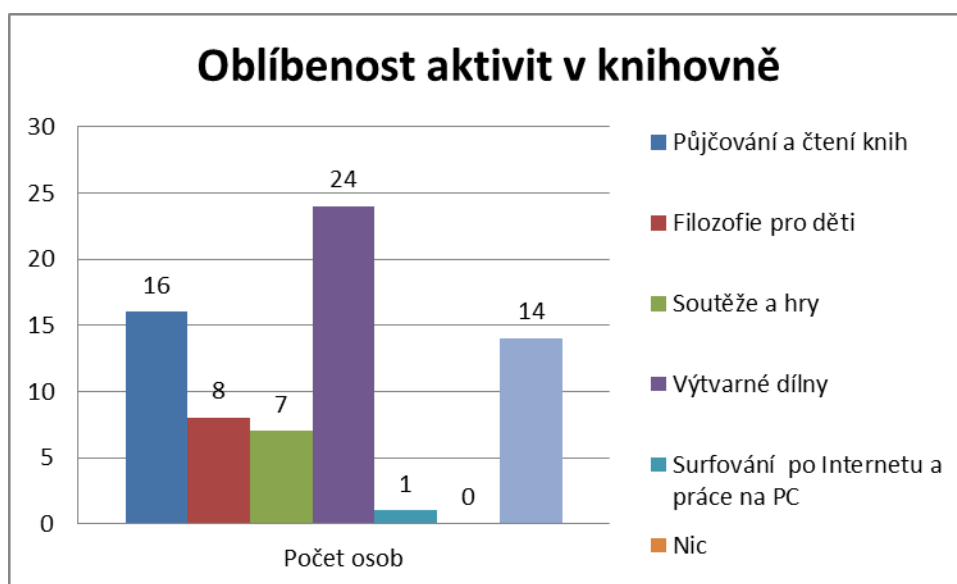

Graf 5 – Účast na volnočasových aktivitách knihovny

Z tohoto grafu plyne, že většina návštěvníků knihovny navštěvuje, nebo alespoň jednou navštívila zájmové aktivity knihovny. Tři čtenáři, kteří se nezúčastnili nikdy volnočasových aktivit, tráví v knihovně pár minut a chodí do knihovny pouze za účelem půjčování knih (viz dvě předchozí otázky). Současně také čtenáři, kteří se v knihovně neúčastní volnočasových aktivit, navštěvují knihovnu méně často – nepravidelně.

2.6.5 Otázka č. 5: Jaké aktivity tě v knihovně nejvíce baví? (vyber i více možností)

V tomto případě bylo zjištěno, že šestnáct respondentů si nejraději v knihovně čte a půjčuje knihy, osm návštěvníků baví filozofie pro děti, sedm čtenářů má oblíbené soutěže a hry. Pouze jeden čtenář chodí do knihovny surfovat po internetu a dvacet čtyři účastníků baví výtvarné dílny. Veškeré aktivity v knihovně baví čtrnáct uživatelů. Žádný respondent neoznačil možnost nic.

Graf 6 – Oblíbenost aktivit v knihovně

Otázka č. 6 měla z části ověřit otázku č. 2. Za jakým účelem knihovnu nejčastěji navštívuješ. Návštěva knihovny je zcela dobrovolná, tudíž většina návštěvníků chodí do knihovny za účelem toho, co ho baví. Tato otázka potvrdila hlavně pravdivost tvrzení respondentů. Například pouze jeden účastník chodí do knihovny surfovat po internetu a tato činnost ho v knihovně nejvíce baví.

2.6.6 otázka č. 6: Jaké aktivity ti v knihovně chybí?

Tato otázka byla zcela otevřená. Každý dotázaný mohl napsat, jaké aktivity mu v knihovně chybí. 29 respondentů odpovědělo na tuto otázku podobně, například: „*nic mi nechybí*,“ „*vše je v pořádku*,“ „*žádné*.“ Jeden respondent odpověděl na otázku „*nevím*.“ Dvěma čtenářům chybí hry na rozvoj dovedností a soutěže. Jeden účastník postrádá aktivity pro starší a přeje si více filozofie pro děti. Další návštěvník knihovny by chtěl získat větší přehled o autorech a dílech a chtěl by v knihovně účastnit vědomostních soutěží. Jeden čtenář napsal konkrétní činnost, chtěl by si zkusit techniku smaltování (ta již v knihovně dříve proběhla).

Pět vybraných příkladů odpovědí z dotazníku:

„Myslím, že naše malá knihovna je ohledně aktivit velmi pestrá, osobně nepostrádám nic - a kdyby se někdy něco takového objevilo, jsem přesvědčená o tom, že by se to určitě domluvit dalo.“

(dívka, 21 let)

„Získat větší přehled o autorech a jejich dílech. Líbilo by se mi, povídat si o nich a zařadila bych i nějaké vědomostní soutěže.“

(dívka, 20 let)

„Více filozofie pro děti a třeba i více aktivit pro nás starší.“

(dívka, 14 let)

„Žádné, vše je super!“

(chlapec, 5 let)

„Hry na rozvoj nejrůznějších dovedností - hry strategické, logické...“

(dívka, 24 let)

Spokojenost účastníků knihovny je pozitivní motivací pro další činnost. Většina účastníků je spokojena a nic jim nechybí. V případě, že některé aktivity dětem chybí, je v kompetenci knihovníka, aby s reakcemi čtenářů na tuto otázku mohl pracovat. Některé připomínky jsou podnětné a zajímavé. Tato otázka by měla pomoci k úplné spokojenosti čtenářů díky vhodně zvoleným aktivitám v budoucnosti.

2.6.7 Otázka č. 7: Využíváš věci, které ses v knihovně naučil ve svém volném čase a doma? (vyber i více možností)

Touto otázkou bylo zjištěno, jaký vliv mají volnočasové aktivity v knihovně na účastníky. Dvacet jedna respondentů si zkouší některé věci, které se v knihovně naučili doma. V 18 případech si o aktivitách čtenář povídá s kamarády. Tři respondenti se neúčastní volnočasových aktivit, tudíž nemůžou ani poznatky z nich využívat, podle otázky č. 4.

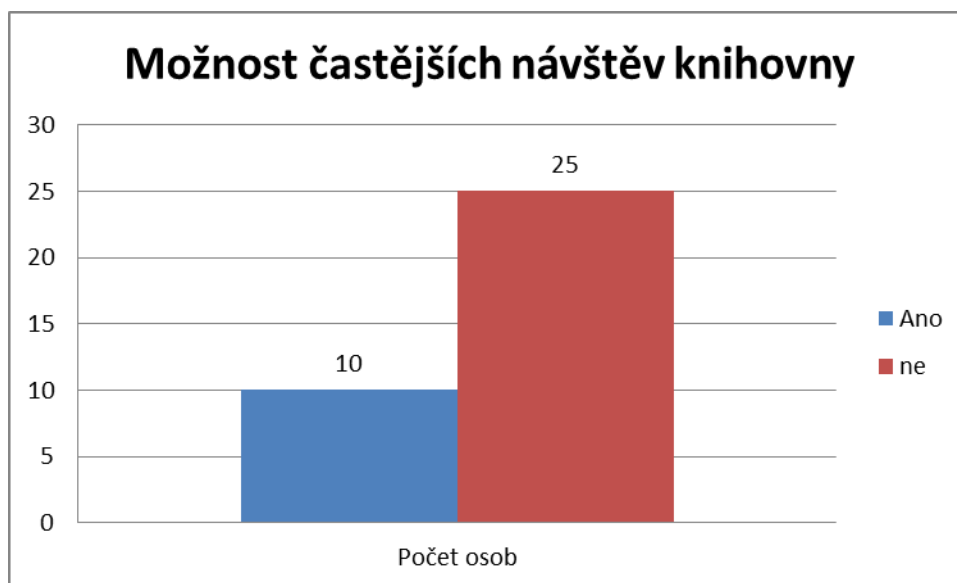
Graf 7 – Vliv aktivit na účastníky

Z tohoto zjištění vyplývá, že všechny návštěvníky knihovny ovlivňují aktivity, kterých se zde účastní a nějakým způsobem je využívají jak doma, tak i ve svém volném čase s kamarády. Tato otázka byla současně kontrolní, zda respondenti vyplňují dotazník pravdivě. Toto zjištění mi potvrdilo, že ano. Všichni, kteří v dotazníku vyplnili v druhé otázce, že se neúčastní volnočasových aktivit knihovny, také vyplnili, že věci z volnočasových aktivit doma nevyužívají.

2.6.8 Otázka č. 8: Chceš, aby byla knihovna v Budiškovcích otevřena častěji? Využíval bys toho? (více než jednou za týden)

Deset respondentů odpovědělo na tuto otázku ano, uvádí, že by knihovna mohla být otevřena více než jednou týdně a využívali by toho. Dvacet pět respondentů si nepřeje, aby byla knihovna otevřena častěji než jednou za týden.

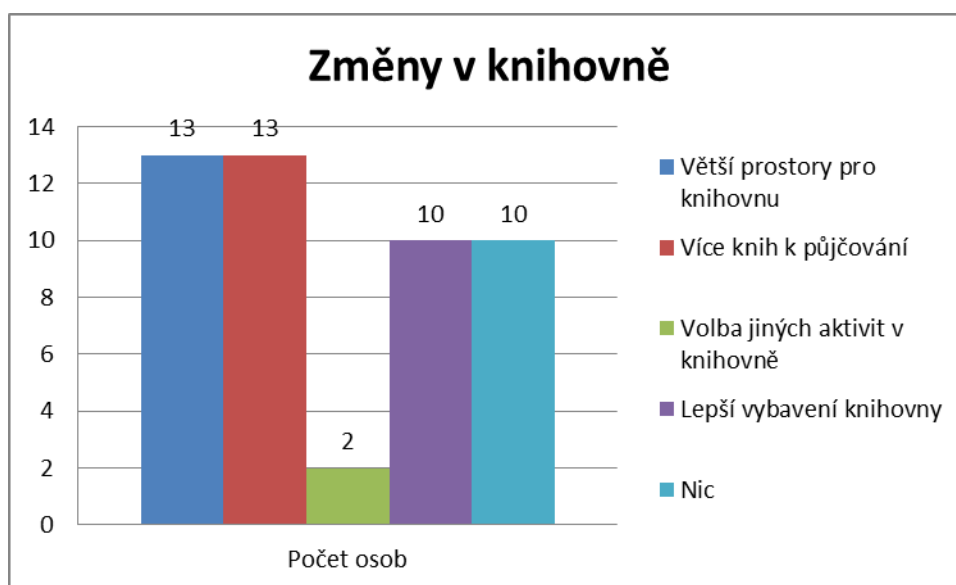

Graf 8 – Možnost častějších návštěv knihovny

Zjištění, že si velký počet dotázaných nepřeje, aby byla knihovna otevřena častěji, se může zdát na první pohled velice záporné. Není tomu tak. Děti z místní školy navštěvují ve škole kroužky, někteří jezdí i za účelem volnočasových aktivit do Dačic, kde se nachází Základní umělecká škola či Dům dětí a mládeže. Sokol Budiškovice pořádá každý týden volnočasové sportovní aktivity v tělocvičně místní školy. Studenti v mnoha případech bydlí přes ve školní dny na internátě či koleji. Mnoho rodičů dbá především na plnění školních povinností ve všedních dnech. Proto by mnoho čtenářů nemělo čas chodit pravidelně do knihovny více než jednou za týden. Knihovna by tudíž byla otevřena pouze pro malý počet návštěvníků. Do knihovny by mohli začít chodit čtenáři, kterým páteční otevírací doba nevyhovuje. O rozšíření pracovní doby knihovníka a půjčovni doby může rozhodnout pouze starosta a zastupitelstvo obce po návrhu knihovníka či občanů obce. V současné době rozšíření půjčovni doby není možné z důvodu, že knihovník je také student. V budoucnosti se dá o rozšíření půjčovni doby uvažovat.

2.6.9 Otázka č. 9: Co by si v knihovně v Budiškovcích změnil? (vyber i více možností)

Třináct oslovených čtenářů by si přálo větší prostory pro knihovnu, stejný počet čtenářů chce více knih k půjčování. Dva respondenti by zvolili jiné aktivity v knihovně. S vybavením knihovny je nespokojeno 10 návštěvníků. Deset čtenářů by v knihovně nic nezměnilo.

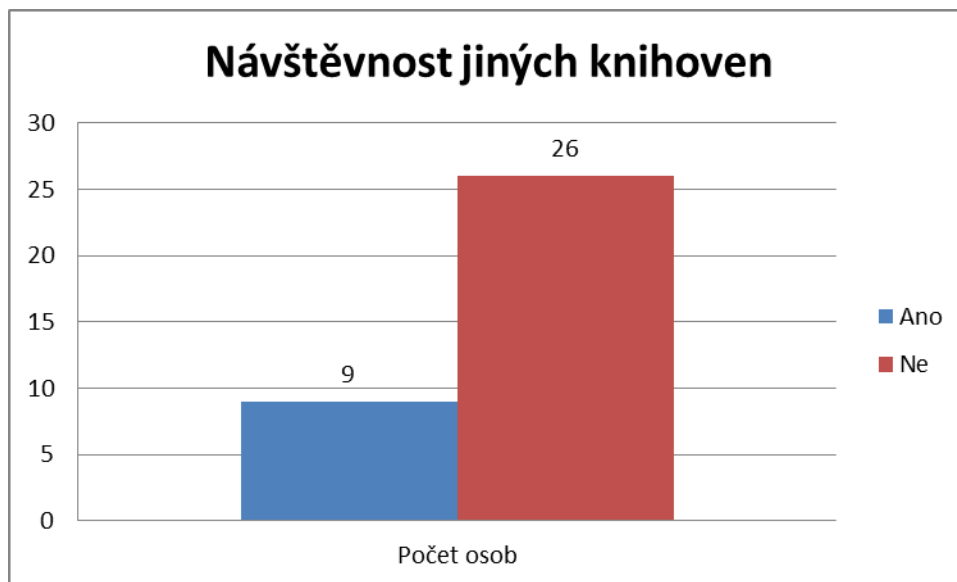

Graf 9 – Změny v knihovně

Kapacita knihovny v Budiškovcích je pro velký počet návštěvníků nedostačující. Tento problém byl v předchozích letech ještě větší, ale i po přestěhování do větší místnosti se stále nevyřešil, knihovnu navštěvuje čím dál více dětí. Nedostatek prostoru je velkým problémem, kterého si všímají i děti. Stísněnost prostoru v této knihovně nezajistí čtenáři klid pro čtení a půjčování knih, jaký by správně měla knihovna poskytovat. Současně knihovna plní sociální funkci, jelikož se schází mnoho lidí všech věkových kategorií na velice malém prostoru. Nutí čtenáře k vzájemnému kontaktu a spolupráci. Větší počet respondentů označilo, že by chtěli více knih k půjčování. Toto zjištění je velice zajímavé, mnoho návštěvníků si v knihovně knihy nepůjčuje, nebo ve velmi malém množství. Lepší vybavení knihovny by bylo potřeba, police na knihy jsou ve špatném stavu, lavice, u kterých děti pracují, jsou vyřazené z místní školy, celkové vybavení knihovny je zastaralé. Je překvapivé, že si těchto nedostatků všímají již děti v předškolním věku.

2.6.10 Otázka č. 10: Navštěvuješ i jinou knihovnu?

Na tuto otázku odpovědělo 26 čtenářů, že nenavštěvují jinou knihovnu. Devět respondentů uvedlo, že ano a jakou.

Graf 10 – Návštěvnost jiných knihoven

Odpoověď ano, navštěvují jinou knihovnu a jakou:

„Knihovnu v Dačicích.“ (dívka, 23 let)

„Akademická knihovna Jihočeské univerzity, Jihočeská vědecká knihovna.“ (dívka, 21 let)

„V Dačicích a Brně.“ (chlapec, 21 let)

„Ve škole.“ (dívka, 14 let)

„Moravskou zemskou knihovnu v Brně a knihovnu ve škole.“ (dívka, 24 let)

„Ve Znojmě a v naší škole.“ (dívka, 18 let)

„V Jemnici a v Brně.“ (dívka 20 let)

„V Dačicích.“ (chlapec, 10 let)

„V Horní Slatině.“ (dívka, 10 let)

Velmi malý počet čtenářů navštěvující knihovnu v Budíškovcích navštěvuje i jinou knihovnu. Především jsou to studenti vysokých škol, nebo čtenáři, kteří do knihovny v Budíškovcích jezdí z jiné vesnice nebo města a knihovnu mají ve svém místě bydliště. To, že čtenář navštěvuje pouze knihovnu v místě bydliště, svědčí o tom, že mu knihovna poskytuje veškeré služby, které po ní požaduje. V mnoha případech se jedná

o žáky, kteří navštěvují místní školu v Budíškovcích. Ta vlastní knihovnu nemá a dojíždět do knihovny v Dačicích je komplikované. Knihovna v Budíškovcích se tudíž pro mnoho návštěvníků stává primární knihovnou a měla by dbát pečlivě na své služby, na výběr aktivit pro čtenáře a vhodné literatury pro děti i dospělé.

2.7 Kontrola a zhodnocení výsledků

Tento dotazník je podložen na základě praktických i teoretických zkušeností práce knihovníka v Budíškovcích. Knihovny mají svá dotazníková šetření ke zjištění spokojenosti čtenářů. Tento dotazník by zaměřen přímo na činnost a volnočasové aktivity Obecní knihovny Budíškovice. Výsledky výzkumu nelze zobecnit a použít pro jiné knihovny. Dotazník nevyplnili všichni registrovaní čtenáři knihovny v dané věkové kategorii.

2.7.1 Potvrzení/ vyvrácení hypotéz

1) Velký počet čtenářů chodí do knihovny pouze pro knihy, které po nich požaduje škola.

Tuto pracovní hypotézu podle grafu v otázce č. 2 se podařilo vyvrátit, třináct čtenářů navštěvuje knihovnu za účelem půjčování knih do školy a díky tomu, že respondent mohl označit v této otázce více odpovědí, dva čtenáři označili jako účel své návštěvy pouze půjčování knih do školy. Byly to dvě dívky v kategorii pubescenti (od 15 do 20 let). Obecní knihovna nabízí omezené množství knih odborné literatury a literatury potřebné pro studium (povinná četba). Žáci i studenti využívají za tímto účelem spíše větší knihovny, školní, akademické či vědecké (osm respondentů, otázka č. 10).

2) Do knihovny chodí více dětí do 15 let, než mladistvých, čtení knih není v dnešní době pro mladé lidi moderní záležitost.

Druhou pracovní hypotézu můžeme srovnat s tabulkou č. 1, ve které se dozvíme, že knihovnu navštěvuje dvacet jedna čtenářů do 15 let a čtrnáct čtenářů nad 15 let. Tato hypotéza se částečně potvrdila. Knihovnu navštěvuje více dětí do 15 let. Druhou část hypotézy jsme ale vyvrátili. Pouze dva čtenáři nad 15 let nenavštěvují knihovnu za účelem půjčování knih. Z toho vyplývá, že mládež v Budíškovcích i přes tlak dnešní moderní doby stále čte.

3) Děti mají v knihovně v Budíškovcích nejraději výtvarné dílny.

Můžu tvrdit, že tato hypotéza je zcela pravdivá, nejvíce respondentů označilo, že nejoblíbenější aktivitou v knihovně jsou výtvarné dílny. Tuto možnost si vybralo 24 návštěvníků v otázce č. 5.

4) *Polovina registrovaných čtenářů chodí do knihovny pravidelně každý týden.*

S přihlédnutím na skutečnost, že dotazník vyplnilo pouze 35 návštěvníků z celkových 46, můžeme potvrdit dle otázky č. 1, že do knihovny chodí pravidelně každý týden 20 čtenářů. Není to přesná polovina z celkového počtu registrovaných čtenářů, ale tento počet je pro malou obecní knihovnu kladný.

5) *Většina návštěvníků by chtěla větší prostory pro knihovnu.*

Tuto problematiku řešila otázka č. 9. Třináct respondentů označilo, že by chtěli větší prostory pro knihovnu. Domnívala jsem se, že nedostatek prostoru vadí více čtenářům. Počet čtenářů, kterým prostory knihovny vyhovují, nebo jim jejich velikost nevadí, je vyšší. Prostorové podmínky knihovny nejsou ideální, ale momentálně jsou dostačující.

Hlavní hypotéza: *Knihovna v Budiškovcích zajišťuje nejen běžné služby knihovny, ale má vliv na volný čas dětí a mládeže a je pro čtenáře důležitou institucí pro jejich volnočasové aktivity.*

Z dat získaných pomocí dotazníku se tato hypotéza potvrdila. Knihovna má vliv na volný čas dětí a mládeže v Budiškovcích. Dle dotazníkového šetření chodí do knihovny děti a mládež různých věkových kategorií od 4 do 26 let, chlapci i dívky. Velký počet čtenářů navštěvuje knihovnu pravidelně a po celou otevírací dobu, tudíž má knihovnický spousta příležitostí k působení na návštěvníky pomocí volnočasových aktivit. Program v knihovně je bohatý a čtenáři jsou s tímto výběrem spokojeni. Faktory, které na děti v knihovně nejvíce působí, jsou jak prostředí materiální, ale současně také prostředí sociální.

Pro mnoho čtenářů je důležité setkávat se v knihovně s přáteli. Velký vliv má na návštěvníky rozmanitost věkových kategorií v knihovně. Jelikož prostory knihovny jsou malé, nutí knihovna návštěvníky k interakci mezi sebou a k přímému kontaktu malých dětí s dospívajícími. Účastníci volnočasových aktivit se učí společně spolupracovat, vzájemně si pomáhat a respektovat se. Výběr společných aktivit pro všechny věkové kategorie je mnohdy těžký, ale úspěšnost je prozatím kladná a motivující pro další aktivity. Čtenáři si z knihovny odnáší nejen výrobky a knihy, ale také nové poznatky a zkušenosti, které všichni využívají ve svém volném čase i doma.

2.8 Možná aplikace výsledků výzkumu v praxi

Z pohledu práce knihovníka využiji výsledky výzkumu v praxi. Zaměřím se na požadavky čtenářů a volbu aktivit, které návštěvníky nejvíce zajímají a baví. Pokusím se zajistit příjemné podmínky jak pro ty, kteří navštěvují knihovnu pouze za účelem výpůjčky knih, stejně tak pro ty, kteří do knihovny chodí z důvodu volnočasových aktivit. V dalších aktivitách knihovny bych chtěla představit čtenářům i jiný program. Například využít možnosti dobrovolnictví v místním domově seniorů v Budíškovicích a navázat spolupráci s klienty. Nabídnout jim společný volnočasový program i literaturu z obecní knihovny. Hlavním cílem bude přiblížit dětem a mládeži dobrovolnou činnost v domově seniorů a pomáhat sociálním pracovníkům v aktivizaci klientů (například společné procházky po okolí, hudební vystoupení, hraní společenských her, předčítání). Tato zkušenost bude pro mladé čtenáře podnětná a prospěšná.

3 Praktická část II.

3.1 Filozofie pro děti

Jak jsem uvedla dříve, jednou z možností trávení volného času v knihovně v Budíškovících, je program filozofie pro děti. Ráda bych na příkladu jednoho setkání ukázala, jakým způsobem tráví děti v knihovně svůj volný čas a jak s nimi pracuji. Cílem této schůzky byla diskuze na téma ubližování si. Do knihovny chodí také děti z místní školy, kde je tento problém dlouhodobý a také se s tímto problémem setkávají děti i ve volném čase po škole. Cíleně jsem zvolila danou formu, protože jsem předpokládala, že organizovaná diskuze ovlivní rozvoj myšlení dětí a pomůže mi zjistit více informací o těchto problémech. Dále jsem předpokládala, že účastníci budou více otevření než při běžném rozhovoru. Čerpala jsem převážně z postřehů rodičů a z informací, se kterými se děti v knihovně svěřily.

3.1.1 Datum setkání

21. 2. 2014

3.1.2 Kontext schůzky

Jedná se o skupinu 13 dětí ve věku od 3 do 10 let. Dvě děti již filozofii absolvovaly dříve se skupinou starších dětí (od 10 do 18 let), kteří se programu filozofie pro děti v knihovně účastní pravidelně. Ostatní účastníci byli na této aktivitě poprvé. Všechny děti se mezi sebou znají, do knihovny chodí pravidelně a společně navštěvují Základní a Mateřskou školu v Budíškovících.

3.1.3 Téma setkání

Tématem setkání byla otázka šikany. Vybrala jsem příběh z knihy Saša a Markétka od Ann Margaret Sharp, který je určen pro děti od 4 do 7 let a řeší otázku násilí. V knize jsem vybrala pouze část příběhu na straně 22 od 4 do 26 řádku (příloha č. V.).

3.1.4 Cíl setkání

Cílem bylo seznámit účastníky s metodou filozofie pro děti. Ukázat jim na příkladu příběhu závažnost situace v jejich okolí. Pokusit se tento problém v kolektivu nějakým způsobem řešit (ve skupině dětí byla jak oběť, tak i útočník).

3.1.5 Časová dotace plánovaná

1 hodina, začátek v 16:30 hod.

10 minut – přivítání dětí, seznámení je s filozofií pro děti

5 minut – čtení příběhu

10 minut – tvoření otázek a výběr otázky pro diskuzi

30 minut – diskuze na vybrané téma

5 minut – závěrečné hodnocení

3.1.6 Časová dotace skutečná

1 hodina, začátek v 17:00 hod.

3 minuty – seznámení s filozofií pro děti

10 minut – seznámení s příběhem, čtení příběhu

5 minut – tvoření otázek

2 minuty – hlasování

10 minut – hra – násilí v pohádkách

28 minut – diskuze

2 minuty – závěrečná rekapitulace

3.1.7 Průběh schůzky

Knihovna v Budiškovících je otevřena od 16:00 do 17:30 hod., v případě potřeby i déle. Diskuze začala v 17:00 hod., kdy se sešly v knihovně všechny děti. Na začátku jsme si s dětmi uvařili čaj a udělali z lavic kolečko, abychom na sebe všichni viděli. Krátce jsem děti seznámila s programem schůzky a s filozofií pro děti. Vysvětlila jsem jim, co mají vlastně za úkol. Přečetli jsme si příběh a děti začaly psát otázky na připravený papír. Příběh jsme si přečetli ještě několikrát. Po vymyšlení otázek ve skupinách jsem napsala všechny na velký papír, přečetli jsme je a hlasovali, která se nám nejvíce líbí. Vyhrála otázka: Měli by starší ubližovat mladším?

Na téma ubližování jsem měla připravenou hru, podle metodické příručky – násilí ve filmech. Upravila jsem si ji i pro mladší účastníky. Děti měly za úkol vymyslet pohádku, kde někdo někomu ublíží a popsat konkrétní situaci z té pohádky. Když už žádnou pohádku nevěděly, vrátili jsme se otázce, o které jsme si začali povídat. Děti uváděly příklady ze svého okolí, kdy starší a silnější ubližují mladším, co je to ubližování, jakým způsobem může někdo někomu ubližovat. Také řešily otázky, proč některé děti ubližují ostatním, jaké můžou mít problémy, jak se chovat v dané situaci, když se s tímto problémem setkáme z pohledu násilníka, oběti i přihlížejícího a také se

každý snažil vymyslet, zda někdy někomu ublížil on sám. Velkým zlomem v diskuzi byl okamžik, když chlapec, o kterém vím, že dětem ve svém okolí ubližuje, na chvíli odešel na chodbu (přišla si ho vyzvednout matka), V ten okamžik začaly mluvit otevřeněji i děti, kterým chlapec ubližuje. Snažila jsem se přijít na to, jaké má důvody a jak by měli k němu přistupovat ostatní, aby se tento problém neopakoval. Také jsme se dostali na velký problém místní školy, šikanu ve škole, problémy s jejím řešením u rodičů a místních pedagogů. V závěru schůzky jsme obecně zhodnotili, že by si všichni lidé neměli navzájem schválně ubližovat.

3.1.8 Co se povedlo

Účastníci se seznámili s filozofií pro děti, vymýšleli otázky a dokázali se bavit na dané téma. Zapojily se také malé děti. Všichni měli prostor vyjádřit svůj názor. Téma bylo aktuální, proto doufám, že si na tuto diskuzi účastníci vzpomenou, až se zase s touto problematikou setkají. Věřím, že naše diskuze ukázala, že šikana není správná a jak na terč šikany i agresora pohlíží okolí. Tato diskuze nutila účastníky přemýšlet hlouběji nad problémem (děti - terč šikany, chlapec - agresor). Povedlo se také vybrat otázku, o které jsem s dětmi opravdu chtěla diskutovat.

3.1.9 Co se nepovedlo

Malé děti nevydržely celou hodinu sedět a diskutovat, zapojily se pouze na začátku, poté si šly hrát. Díky první schůzce této skupiny nešlo o přesný postup filozfování s dětmi a hluboké proniknutí do daného problému.

3.1.10 Otázky, které zazněly:

Jaká otázka je dobrá?

Měli by starší kluci bít mladšího Jirku?

Měly by říct děti paní učitelce o šikaně?

Je správné, že holčička bije Kulíška – hračku?

Proč bijí kluci Jirku?

Jak by se holčičce líbilo, kdyby jí také někdo ubližoval?

3.1.11 Závěrem

Na tomto příkladu setkání dětí jsem chtěla ukázat práci knihovníka v Budíškovicích. Také jsem chtěla představit metodu rozvoje myšlení - filozofie pro děti, se kterou se již druhým rokem děti v knihovně setkávají. Díky jejich pravidelným návštěvám a oblíbenosti tohoto programu jsme byli vybráni pro natáčení dokumentu o filozofii pro

děti, kde se můžeme vidět starší děti v procesu filozofování (příloha č. II.). Zvolila jsem skupinu menších dětí z důvodu, že v posledním měsíci začalo chodit více dětí této věkové kategorie do knihovny, proto jsem se rozhodla udělat samostatnou skupinu a vyzkoušet metodu filozofie pro děti i s nimi. U dětí v dnešní době je málo příležitostí organizovaně rozvíjet kreativitu a tvořivost, dbát také o jejich rozvoj myšlení, uvažování a správné chování ve společnosti. Knihovna se osvědčila jako vhodné místo pro setkávání dětí, mládeže i dospělých a rozvoj všech těchto dovedností (fotografie: příloha č. VI.).

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala *Knihovnami v Dačicích a okolí a jejich vlivem na volný čas dětí a mládeže*. Práce je strukturována do jedné teoretické a dvou praktických částí.

V teoretické části byly představeny základní pojmy daného tématu, seznámili jsme se s vybranými knihovnami na Dačicku.

V první kapitole praktické části jsem se zaměřila na výzkum, který probíhal mezi čtenáři ve věku od 3 do 26 let, prostřednictvím dotazníkového šetření v knihovně v Budiškovcích. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaký má knihovna vliv na volný čas dětí a mládeže. Výsledky, kterých jsem se díky výzkumu dopracovala, potvrdily vliv volnočasových aktivit knihovny na dětského čtenáře, jejich oblíbenost a ukázaly další možnosti práce s dětmi v profesní praxi knihovnice.

Pracovala jsem pouze s omezeným počtem respondentů jedné knihovny. Dotazník byl vytvořen jako reakce na aktuálně prezentované volnočasové aktivity v knihovně v Budiškovcích. Tímto výzkumem jsem chtěla ukázat, jakým způsobem může knihovnický působit na dětského čtenáře v rámci své práce v knihovně. Výzkumem jsem zjistila, že do knihovny chodí děti a mládež všech věkových kategorií od 4 do 26 let. Velký počet dětí navštěvuje knihovnu pravidelně jak za účelem půjčování knih, tak také za zábavou a volnočasovým programem, který knihovna nabízí. I v dnešní době mají děti stále zájem o literaturu, chtějí více knih k půjčování. Většina čtenářů je s nabízeným volnočasovým programem spokojena.

Druhá kapitola praktické části přiblížila aktuálně prezentovanou volnočasovou aktivitu v knihovně – filozofii pro děti. Nabídla hlubší pohled do této metody práce s dětmi.

V této práci jsem se pokusila nastínit souvislost mezi knihovnou a fenoménem volného času v dnešní době. Především kladu důraz smysluplné využití volného času dětí a mládeže. Ukázala jsem možnost působení na čtenáře a jakým způsobem získat nové čtenáře v malých knihovnách, které se potýkají s problémy nízké návštěvnosti (například pomocí nabídky volnočasových aktivit). Tato práce je chápána pouze jako dílčí příspěvek a je otevřena dalšímu bádání. Zaměřila jsem se pouze na čtenáře ve věkové kategorii od 3 do 26 let v knihovnách na Dačicku, ale další zkoumání může vést k obecnějšímu srovnání knihovnických služeb v ČR a jejich vlivu na dětského čtenáře.

Výzkum se může také týkat vlivu knihovny na volný čas dospělých a seniorů v mikroregionu Dačicko.

Při zpracování bakalářské práce jsem získala nové poznatky z oblasti knihovnictví, psychologie dětského čtenáře a aktivit jiných knihoven.

Seznam použitých zdrojů

CEJPEK, J. et al. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0323-3.

CODLOVÁ, J. Dbejte o čtení, záleží na něm budoucnost vašich dětí. *Perpetuum*, 2013/2014, roč. I., č. 1, s. 37.

Filozofie pro děti, v centru pozornosti myšlenka. *Co je filozofie pro děti* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. © 2014, Projekt „Filozofie pro děti“ při Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích [cit. 5. 3. 2014]. Dostupné na: <<http://www.p4c.cz/>>.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež, volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

KAPLÁNEK, M. (ed.) *Čas volnosti - čas výchovy: Pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3.

KOLÁŘ, Z. et al. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

Knihovní řád Městské knihovny Dačice, účinný od 1. 5. 2011. Ke stažení na: <<http://www.mkdac.cz/o-knihovne/sluzby/knihovni-rad-mestske-knihovny/10,80>>.

Knihovní řád Městské knihovny Dačice, Příloha knihovního řádu knihovny (ceník); platný od 1. 1. 2013. Ke stažení na: <<http://www.mkdac.cz/o-knihovne/sluzby/knihovni-rad-mestske-knihovny/10,80>>.

Knihovny.cz, Portál o českých knihovnách. *Co je to knihovna?* [online]. © 2008 – 2014, Národní knihovna ČR [cit. 15. 2. 2014]. Dostupné na: <<http://archiv.knihovny.cz/co-to-je-knihovna>>.

Městská knihovna Dačice. *knihovny na Dačicku* [online]. © 2009- 2012, [cit. 18. 1. 2014]. Dostupné na: <<http://www.mkdac.cz/knihovny-na-dacicku/15>>.

Městská knihovna Dačice. *o knihovně* [online]. © 2009- 2012, [cit. 18. 1. 2014]. Dostupné na: < <http://www.mkdac.cz/o-knihovne/87> >.

Městská knihovna Dačice. *o knihovně- historie – historie knihovny* [online]. © 2009- 2012, [cit. 18. 1. 2014]. Dostupné na: < <http://www.mkdac.cz/historie/historie-knihovny/historie-knihovny/31,7> >.

Městská knihovna Dačice. *služby* [online]. © 2009- 2012, [cit. 18. 1. 2014]. Dostupné na: < <http://www.mkdac.cz/sluzby/10> >.

Obec Budiškovice. *Historie knihovny v datech tak, jak se ji podařilo vyčíst z metodických zpráv Okresní lidové knihovny a později Městské knihovny v Dačicích* [online]. Poslední aktualizace 20. 2. 2014, [cit. 1. 3. 2014]. Dostupné na: <<http://www.knihovnabudiskovice.webk.cz/pages/o-knihovne.html>>.

PÁVKOVÁ, J. et al. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, J. et al. *Pedagogický slovník*. 6. aktual. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-546-2.

SHARP, A. M. *Saša a Markétka*. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Centrum filozofie pro děti, 2011. ISBN 978-80-7394-257-1.

Ústřední knihovnická rada ČR, *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015 včetně internetizace knihoven. Knihovny pro EVROPU 2020* [online]. Ke stažení na: <<http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2011-2015-/>>.

VÁŠOVÁ, L.; ČERNÁ, M. *Biblio'pedagogika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. ISBN neuvedeno.

VÁŠOVÁ, L. *Čtenáři a uživatelé informací: Základy psychologie a pedagogiky čtenáře; Učební text*. Univerzita Karlova v Praze, Státní pedagogické nakladatelství, Praha: 1980; č. publikace: 1011 – 1098. ISBN neuvedeno.

Zákon 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), ze dne 29. 6. 2001, znění knihovního zákona se zapracováním všech novel přijatých do dubna 2012.

Seznam příloh

Příloha č. I.	Výtvarné dílny v knihovně
Příloha č. II.	Filozofie pro děti ve filmu (DVD)
Příloha č. III.	Projekt život s handicapem
Příloha č. IV.	Dotazník
Příloha č. V.	Úryvek z knihy Saša a Markétka od Ann Margaret Sharp, 7. kapitola, strana 22
Příloha č. VI.	Fotografie z prezentované aktivity v této bakalářské práci: filozofie pro děti v knihovně

Příloha č. I.

Výtvarné dílny v knihovně

Malované hrníčky (26. 4. 2013)

Podzimní draci (25. 10. 2013)

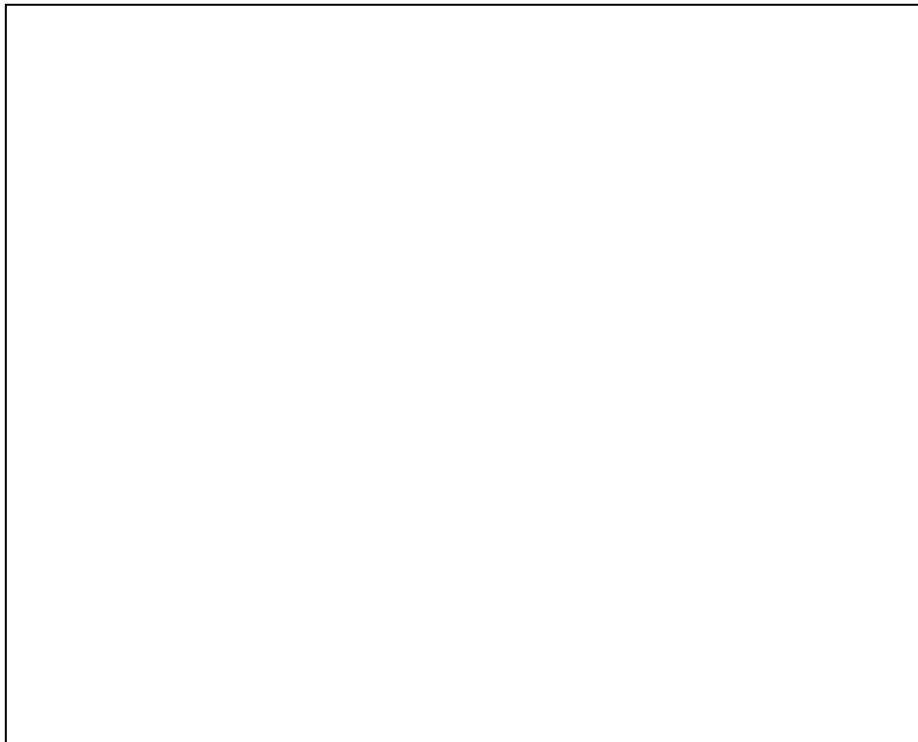
Vaření mýdla (31. 1. 2014)

Výroba ozdob do vlasů (7. 2. 2014)

Příloha č. II.

Filozofie pro děti ve filmu (DVD)

Příloha č. III.

Projekt život s handicapem

Život s handicapem I. (12. 4. 2013)

Život s handicapem II. (4. 10. 2013)

Příloha č. IV.

Dotazník

Ahoj, prosím o vyplnění dotazníku pro svou bakalářskou práci. Cílem dotazníku je zjistit, jaký má knihovna vliv na volný čas dětí a mládeže v knihovně v Budiškovcích a také jaká je návštěvnost a požadavky na tuto knihovnu a její služby. Předem děkuji za vyplnění.

Pohlaví:

Věk:

1) Jak často navštěvuješ knihovnu v Budiškovcích?

- a) většinou každý týden
- b) každý měsíc
- c) jednou za 3 měsíce
- c) alespoň jednou do roka
- d) jiná odpověď .....

2) Za jakým účelem knihovnu nejčastěji navštěvuješ? (můžeš zaškrtnout více odpovědí)

- a) půjčování knih pro moji zábavu
- b) půjčování knih do školy
- c) surfování po internetu
- d) setkávání se s přáteli
- e) zájmové aktivity v knihovně (dílny, hry, soutěže, filozofie...)
- f) kulturní akce v knihovně (promítání filmů, pořadů, vánoční koncert...)
- g) jiný (jaký.....)

3) Kolik času v knihovně trávíš?

- a) pár minut
- b) přibližně jednu hodinu
- c) celou otevírací dobu
- e) jiný .....

4) Zúčastnil ses někdy některých volnočasových aktivit knihovny?

- ano
- ne

5) Jaké aktivity v knihovně v Budiškovcích tě nejvíce baví? (zaškrtni i více odpovědí)

- a) půjčování a čtení knih
- b) filozofie pro děti
- c) soutěže a hry
- d) výtvarné dílny
- e) surfování po internetu
- f) nic
- g) baví mě veškeré aktivity v knihovně
- g) jiné .....

6) Jaké aktivity ti v knihovně chybí?

.....

7) Využíváš věci, které ses v knihovně naučil ve svém volném čase a doma?

(můžeš zaškrtnout více odpovědí)

a) ano, zkouším si některé věci i doma

b) ano, povídáme si o tom s kamarády

b) ne

d) jiná odpověď .....

8) Chceš, aby byla knihovna v Budiškovcích otevřena častěji? Využíval by si toho? (více než jednou za týden)

a) ano

b) ne

9) Co by si v knihovně v Budiškovcích změnil? (můžeš zaškrtnout více odpovědí)

a) větší prostory pro knihovnu

b) více knih k půjčování

c) volba jiných aktivit v knihovně

d) lepší vybavení knihovny – nábytek, počítač

e) nic

f) jiné.....

10) Navštěvuješ i jinou knihovnu?

a) ano navštěvuji (jakou.....)

b) ne

Příloha č. V.

Úryvek z knihy Saša a Markétka od Ann Margaret Sharp, 7. kapitola, strana 22

„To je dobrá otázka Sašo,“ podívá se na mě drze a začne Kuliška poplácávat po hlavě.

„Proč to děláš?“ neudržím se.

„Protože se mi chce, když mám chuť, proč bych to nedělala? Jsem větší a silnější než Kulišek,“ vysvětluje Markétka. „Jirka mi říkal, že ho někdy tlučou kluci, co jsou větší a silnější než on.“

„Myslím, že to není fér,“ vrtím hlavou. „Jirka je člověk. Možná bychom o tom měli říct paní učitelce.“

Ale Markétka jako by mě vůbec neposlouchala. A tak to zopakuji. „Markétko, co třeba o tom bití říct Aleně?“

„To nemůžeme. Je to tajemství. To mi řekl Jirka,“ špitne spiklenecky Markétka.

Vtom uštědří Kuliškovi pořádný políček a prohlásí: Když může někdo větší bit Jirku, tak já můžu tlouct tebe Kulišku.“

„Ne to nesmíš!“ vykřiknu, popadnu Kuliška, vytrhnu ho Markétce z ruky a pevně ho k sobě přitisknu. „To, že je někdo větší a silnější, není dobrý důvod pro to, aby ostatním ubližoval. Jak by se ti líbilo, kdyby tě někdo jen tak pro nic za nic začal mlátit? Nesmíš Kuliškovi ubližovat.“

Příloha č. VI.

Fotografie z prezentované aktivity v této bakalářské práci: filozofie pro děti v knihovně

Filozofie pro děti (21. 2. 2014)

ANOTACE

KOPŘIVOVÁ, Š. *Knihovny v Dačicích a okolí a jejich vliv na volný čas dětí a mládeže*. České Budějovice 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce H. Zbudilová.

Klíčová slova: volný čas, čtenář, knihovna, funkce knihovny, Městská knihovna v Dačicích, Obecní knihovna Budíškovice, volnočasový program v knihovně, filozofie pro děti

Práce se zabývá knihovnami v Dačicích a okolí a jejich vlivem na volný čas dětí a mládeže. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy (volný čas, knihovna, čtenář). Dále přibližuje systém knihoven v ČR, fungování, digitalizaci, oddělení a funkci knihoven. Blíže seznamuje čtenáře s knihovnami na Dačicku, podrobněji s Městskou knihovnou v Dačicích a Obecní knihovnou v Budíškovicích. Zaměřuje se na způsob trávení volného času dětí a mládeže v těchto institucích. Obsahuje projekt výzkumu, který zkoumá vliv aktivit knihovny v Budíškovicích na volný čas dětí a mládeže. Součástí práce je konkrétně prezentovaná aktivita v rámci projektu Filozofie pro děti.

ABSTRACT

Libraries in Dacice and its surrounding and their influence on children and teenagers' free time activities.

Keywords: free time, reader, library, library functions, the Municipal Library in Dačice, Municipal Library Budiškovice, free time activities at the library, philosophy for children

The theses deals with libraries in Dačice and its surroundings and with their influence on children and teenagers' free time activities. In the theoretical part basic terms (such as free time, library, reader) have been explained. The library system in the Czech Republic, how it works, its functions and departments have also been specified. In this part libraries in Dačice area have been introduced. The Municipal Library in Dačice and in Budiškovice have been introduced in detail. The theses concentrates on the time children and teenagers spend in libraries. The results of a research how the library in Budiškovice and its activities influences the free time of children and teenagers has been included. As a part of my theses an activity of the project Philosophy for children has been presented.